

HET BALTISCHE GEBIED

Filatelistengroep 'Het Baltische Gebied'

Opgericht op 9 oktober 1982.

Lidmaatschap

Minimaal € 20,00 per jaar.
Als bijdrage voor de te maken
kosten wordt bij toetreding
€ 5,00 gevraagd.

Voorzitter

R.W. van Wijnen
Karthuizerstraat 31
6824 KA Arnhem
tel. (026) 351 34 84
marsruts@planet.nl

Penningmeester/Secretaris ledenadministratie

H.W.A. Pijpers
Hermionegang 15
2719 AR Zoetermeer
tel. (079) 361 46 21
hans.pijpers@hccnet.nl

Opmaak/redactie 'Het Baltische Gebied'

J. Kaptein
Reigerskamp 705
3607 JP Maarssen
tel. (0346) 57 44 18
jan@jkaptein.nl

Erelid

A.C. de Bruin
Ten Passeweg 10A
8084 AN 't Harde
tel. (0525) 65 31 24

Beheerder bibliotheek

O. Petri
Brugakker 3640
3704 LP Zeist
(030)-6950735
olav.petri@planet.nl

Gironummer:
3243251 t.n.v.
"Het Baltische Gebied"
te Zoetermeer

HBG op Internet

www.hetbaltischegebied.nl

INHOUDSOPGAVE

- 2 **Beste mensen...**
Ruud van Wijnen
- 3 **Verslag 55^e bijeenkomst 26 september 2009**
Olav Petri
- 4 **Ķemeri, kuuroord sinds 1838**
Jan Kaptein
- 15 **Uit Riga**
Igor Irikov
- 16 **Voorbeelden van lokale postbestelling in Estland
gedurende de eerste decennia van de 20ste eeuw**
Alexander Epstein
- 20 **Vervalsingen**
Jan Kaptein
- 22 **Nidden, Haus Hermann Blode**
Olav Petri
- 26 **De Letse firmaperforaties**
Ruud van Wijnen
- 40 **Vreemde vlaggen op een Litouwse postzegel**
Olav Petri
- 42 **1000 jaar Litouwen : deel 2**
Leonas Veržbalauskas
- 48 **Letland : geschreven "Piemaksat"**
Igor Irikov en Ruud van Wijnen
- 61 **Voor u gelezen**
Joop van Heeswijk, Jan Kaptein, Olav Petri, Ruud van Wijnen
- 64 **Te koop aangeboden**

Bij de voorplaat:

**Postwaardestuk, 1955, met een monument in het kuuroord
Ķemeri. Meer hierover in het artikel van Jan Kaptein**

**Bijeenkomsten 2010:
27 maart 2010 en 25 september 2010
in Geldermalsen**

BESTE MENSEN...

Ruud van Wijnen

Vol trots presenteren we u “Het Baltische Gebied” in kleur. We spraken en dachten er al langer over, zagen andere bladen overgaan op kleurendruk en met nummer 55 van ons blad laten we het zwart-en-wit tijdperk achter ons.

We zijn er niet alleen van overtuigd dat afbeeldingen in kleur in belangrijke mate bijdragen aan de kwaliteit van ons blad, maar dat ze ook het kijkge- not bevorderen. Eerst plaatjes kijken en dan lezen.....

Nu we deze mijlpaal bereikt hebben, denk ik onwillekeurig terug aan “vroeger”, aan het eerste nummer dat eind 1982 van de stencilmachine rolde. Stencilmachine ? Het is aan de computerjeugd van nu niet uit te leggen hoe destijds ons blad in elkaar werd geknutseld. Wie weet nog wat een stencil is en hoe je zo’n 3-laags stuk papier recht en zonder vouwen in je typemachine moest draaien. Type-machine ? En, o wee, als je een typefout maakte. Dan moest er een naar alcohol riekende rode vloeistof in een klein flesje, met een kwastje aan de dop, aan te pas komen om de foute letter dicht te kwasten. Na het drogen van de vloeistof kon de goede letter er voor in de plaats worden getypt. Een fout woord was met moeite nog wel te herstellen, maar het wegwasten van een onhandige zin was schier onmogelijk.

Eigenlijk moest je foutloos kunnen typen en de tekst vooraf voluit op papier uitschrijven om een geslaagde tekst op (in ?) het stencil te krijgen. Improviseren in de tekst was er niet bij en u zou eens moeten weten hoe vaak uw redacteuren dat nu op hun computer doen.

Ook het stencilen zelf was een hele toer: de machine mocht niet te droog zijn, maar ook niet te nat. In het eerste geval kwam er geen leesbare letter op het papier, in het tweede geval spatte de inkt van de machine en was er een gereede kans dat het stencil scheurde. Kon je helemaal opnieuw beginnen. In 1990, met nummer 16, deed de computer bij “Het Baltische Gebied”

gebied zijn intrede en kon er stapje voor stapje gewerkt worden aan de verbetering van de opmaak en de uitvoering van ons blad. Al kan ik me herinneren dat uw voorzitter zijn stukjes nog lang geschreven op velletjes papier aanleverde bij de redacteur van dienst....

Tegenwoordig komen de artikelen en illustraties per e-mail op het scherm, ditmaal uit Zeist, Maarssen, Riga, Tallinn, Arnhem, Spijkenisse, Litouwen en van diverse Duitse vrienden die met raad en daad klaarstonden.

Jan Kaptein neemt ons, na zijn tocht door het strandgebied van Riga, mee naar het kuuroord Kemeru en vanuit Riga zelf presenteert Igor Irikov ons een lijst met geschreven “piemaksat” aanduidingen. Maar ook uit Estland en Litouwen zijn er bijdragen: Alexander Epstein bouwt, ook in ons blad, verder aan een mooi oeuvre en Leonas Veržbolasauskas gaat verder waar hij vorige keer was gebleven. Olav Petri kennen we genoegzaam van zijn altijd prikkelende en zeer leeswaardige “stukjes”. Ditmaal voert hij ons mee naar Nidden en ontrafelt hij, via websites van basketbalbonden, vreemde vlaggen.

Ruud van Wijnen tenslotte stortte zich opnieuw op de firmaperforaties van Letland en denkt daarover nu alles wat we weten opgeschreven te hebben. De afbeeldingen op deze pagina verwijzen naar zijn verhaal.

Kortom, we presenteren u een dubbelbont nummer: naar inhoud én kleur. Namens het bestuur wens ik u niet alleen veel kijk- en leesplezier, maar ook (en vooral) een goed 2010.

Ruud van Wijnen

Olav Petri

Filatelie komt het best tot zijn recht bij druilerig of kil weer. Zoals gebruikelijk scheen de zon heden volop. Desondanks kwamen 14 leden naar Geldermalsen en mochten daar een nuttige en geanimeerde bijeenkomst smaken. De gastheer en gastvrouw van Ons Huis deden weer hun best om het ons naar de zin te maken.

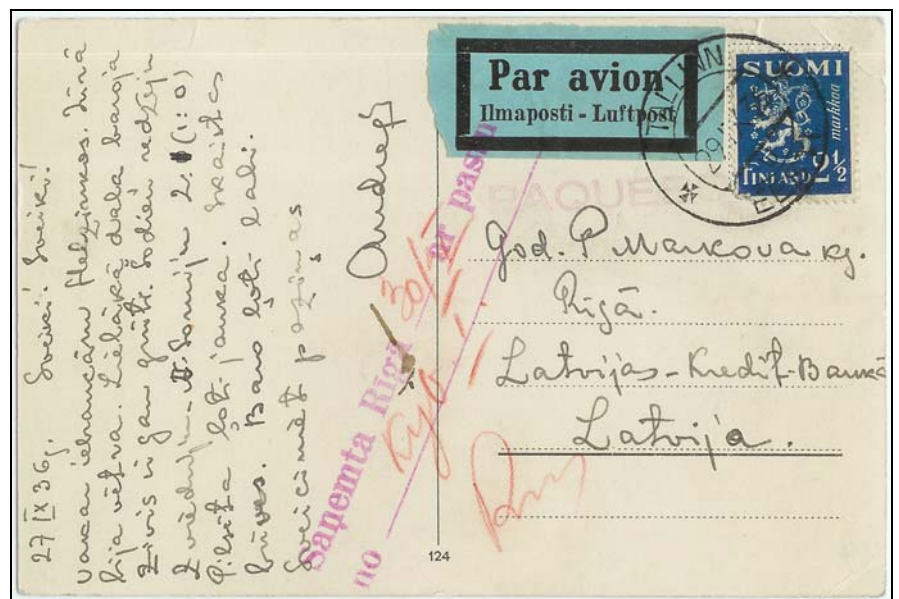
Voorzitter Ruud van W. meldde dat de afdeling België zich moest excuseren, hetzelfde bericht kwam van een van onze leden uit de afdeling Friesland. Daarentegen waren Duitsland en Frankrijk weer wel vertegenwoordigd. Aan de ledenlijst met verzamelgebieden wordt gewerkt en wel op zodanige wijze dat er een lijst komt die rekening houdt met vertrouwelijkheid van persoonlijke gegevens. Nog even geduld s.v.p.

Penningmeester Hans P. kon de kascommissie, Frits Gerdessen en Leo Schipper aan het werk zetten en deze kon in de middag melden dat de boeken klopten, dat alles er keurig uitzag en de vergadering verleende Hans dan ook onder applaus décharge. In tegenstelling tot wat in de bankwereld gebruikelijk is, kreeg Hans geen bonus. Jan K. die o.a. ons blad verzorgt, vertelde dat ons volgende nummer waarschijnlijk in kleur verschijnt.

Ruud en Jan zijn in overleg met Lithuania in Duitsland over een gezamenlijk nummer over de spoorwegen.

Thomas L. vertelt over mooie bijeenkomsten in Estland (Narva, 2009, veel belangstellenden bijv. uit Finland een volle bus) en in Tartu (2010, met symposium). Waarschijnlijk zal Harry von Hofmann geen gezamenlijke reizen meer op touw zetten, maar het reizen is in die gebieden tegenwoordig goed en prettig geprijsd.

Voorzitter Ruud vertelt aan de hand van keurige stapels hand-outs over de postverbindingen Letland-Estland, uiteraard veel van vroeger, maar ook uit modernere tijden. Heel mooi materiaal, veel geschiedenis, interessante

Afb. 1

Uit de lezing "Estse krenten" een per luchtpost te versturen briefkaart van Helsinki naar Riga.

In Helsinki werd vastgesteld dat verzending per boot en over land sneller zou zijn dan per vliegtuig. Met plaatste daarom het stempel PAQUEBOT. Bij aankomst in Tallinn werd de Finse postzegel afgestempeld: TALLINN, 29.IX.1936. Een dag later kwam de kaart per trein in Riga aan. Daar merkte men op dat het ging om een kaart die eigenlijk per vliegtuig had moeten aankomen. Om dat aan de ontvanger duidelijk te maken werd in de Letse hoofdstad dwars over de kaart het stempel "Sanemta Riga ar pastu no" geplaatst: "In Riga ontvangen met de post uit"

En toen maakte de zo oplettende postbeamte toch een fout. Hij vermeldde dat de kaart via Kibartai aan de grens tussen Duitsland en Litouwen was vervoerd. Een echte krent, deze kaart.

discussies tussendoor, kortom, wie er niet was, miste iets (afb. 1).

Na de lunch volgde een humoristische veiling van literatuur en postaal materiaal, dus niemand hoefde zich te vervelen.

Tussendoor was er volop tijd voor onderling zegelen. MR. X van het Maandblad voor Filatelie zou de bij-

eenkomst zeker met 5 sterren beoordeeld hebben.

Volgende bijeenkomsten: 27 maart en 25 september 2010.

KEMERI, KUUROORD SINDS 1838

Jan Kaptein

Këmeri is de Letse naam en in de tsarentijd wordt de plaats aangeduid met de Duitse naam Kemmern. In transcriptie naar het Cyrillisch zien we deze naam ook in stempels (afb. 1). Dit stempel van **KEMMERHЪ** (KEMMERN) is een eenrings 'cross-date' stempel

De naam komt het eerst voor in documenten uit 1561, die betrekking hebben op het landbezit aan een boer Kaspars Këmers. Een andere versie van het ontstaan van de naam gaat terug op de naam van het huis van de lokale boswachter Këmeres. In dit huis zou hij als eerste gestart zijn met medische baden. De genezende eigenschappen van de bronnen bij Këmeri worden in documenten uit 1796 voor het eerst genoemd. In 1818 wordt de chemische samenstelling van het water geanalyseerd. Bewoners van het nabijgelegen Sloka bouwden huizen voor de patiënten en in 1825 werd het eerste openbare gebouw neergezet voor kuuroordgasten. In 1838 geeft tsaar Nicolaas I land voor de bouw van het eerste badhuis met mineraal water. Deze staats therapeutische inrichting met 32 kamertjes wordt als het echte officiële begin gezien van Këmeri als kuuroord.

Op kaarten, die vanuit Këmeri worden verzonden, is op de beeldzijde vaak een afbeelding van het kuuroord te zien. Op de kaart hiernaast heeft de afzender bij het gebouw links nog

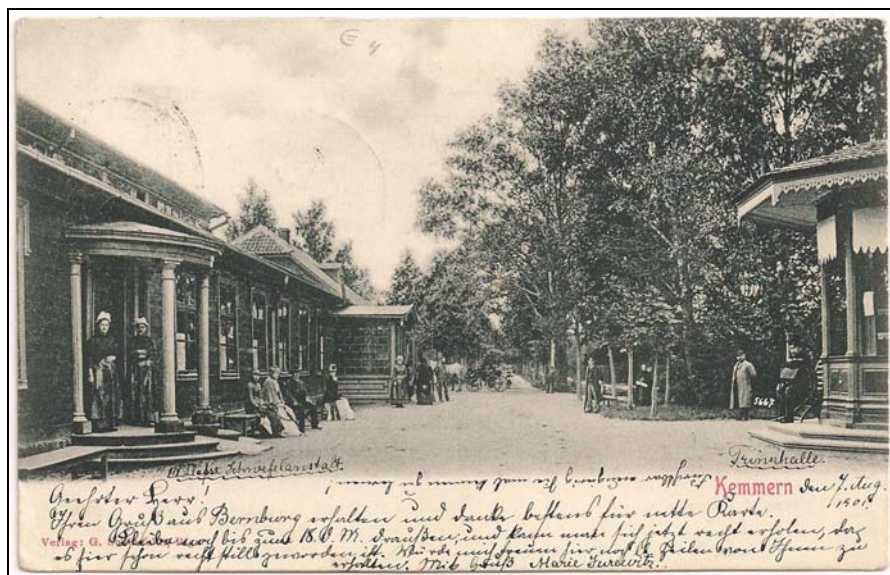
Këmeri maakt sinds 1959 deel uit van de stad Jūrmala, maar maakte daarvoor geen deel uit van 'Rīgas Jūrmala'.

Het kuuroord Këmeri ligt ook niet direct aan het strand, maar wordt wel in een adem genoemd met de badplaatsen van de Baltische Riviera.

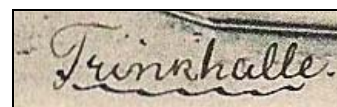
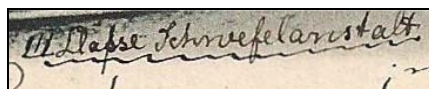

Afb. 1a (81 %) (collectie Ruud van Wijnen)

Kaart, verzonden –uit het aankomststempel op te maken- op 9 augustus 1901 vanuit Këmeri.

Afb. 1b

een verduidelijking geschreven:
'...Schwefelanstalt', zwavel-
inrichting. Bij het gebouwtje rechts is
geschreven: Trinkhalle.

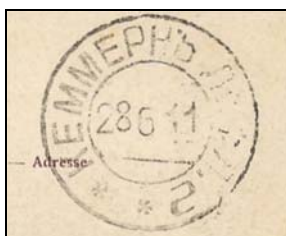
Omdat het kuuroord iets naar het bin-
nenland ligt, is het klimaat iets milder
dan aan zee. Op het kaartje (afb. 2)
wordt de Duitse naam Kemmern ge-
bruikt. De spoorverbinding gaat van
Riga via Bulduri, Majori, Dubulti en
Kēmeri verder richting Ventspils, dat
in de tsaristische periode wordt aange-
duid met de Duitse naam Windau. De
opening van deze spoorlijn in 1877
maakte het bezoek aan het kuuroord
een stuk gemakkelijker. De afstand
naar Riga is ongeveer 45 kilometer.

Natuurlijk wordt Kēmeri beschreven
in de Engelse Baedeker over Rusland
(1914, p. 64):

Kemmern (...) is een kuuroord met
zes koude zwavelbronnen, modderba-
den en een aangenaam Kuurpark. Het
wordt jaarlijks bezocht door meer dan
6000 personen. Het seizoen duurt van
15 mei tot 25 augustus (Russische Ka-
lender). Bezoekersbelasting 3 roebel.
Een zwavelbad kost 80 kopeken tot 1
roebel 30 kopeken, een modderbad 1
roebel tot 1 roebel 10 kopeken - onge-
veer 4½ mijl naar het noordoosten ligt
de zeebadplaats Neu-Kemmern, waar-
heen een elektrische tram rijdt vanaf
het spoorstation.

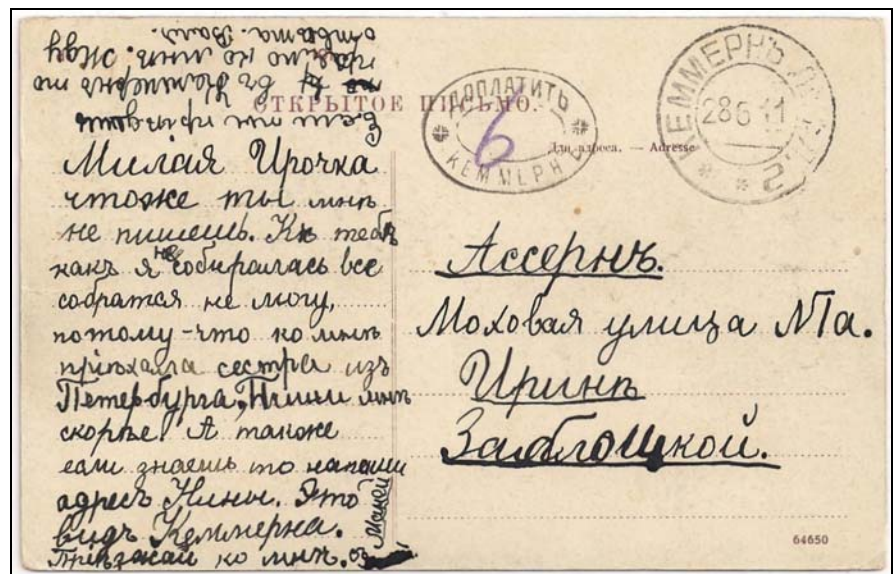
Baedeker spreekt hier over Neu-
Kemmern: dit is de Letse plaats Jaun-
kēmeri.

Op de eerste kaart is het 'cross-date'-
type stempel gebruikt. Op de tweede
kaart (afb. 3) zien we het dubbelrings-
stempel, dat later in gebruik komt, en
ook –de kaart is niet gefrankeerd- het
tsaristische portstempel van Kēmeri.

Afb. 2

Detail van een kaart uit Meyers Konversations Lexikon, 6^e Aufl. (ca. 1905?)

Afb. 3a (83 %) (collectie Ruud van Wijnen)

Kaart, ongefrankeerd, dus met het poststempel, waarin het te betalen bedrag is
ingevuld.

Afb. 3b

Eerste Wereldoorlog en de Letse Republiek (1918-1940)

Tijdens de eerste wereldoorlog ligt het front vlakbij en het station van Kēmeri wordt verwoest.

Na de onafhankelijkheid is het station ook het eerste gebouw dat wordt gebouwd (1922).

In 1924 werd een speciaal badhuis gebouwd voor modderbaden. De hete modder werd mechanisch aangevoerd en ook weer teruggepompt naar het moeras.

De analyse van de zwavelbronnen vinden uitgebreid beschreven in een beschrijving¹ uit 1928: kenmerkend is een sterk gehalte aan zwavel, zwavelwaterstof en koolzuur. De zwavelbronnen behoren tot de 'koude' zwavelbronnen (7,2 °C). In de gids worden ook vele ziekten genoemd, die met verassend resultaat in Kēmeri behandeld worden: spier- en gewrichtsreuma, jicht, zenuwstoornissen, verlammingen en ruggemergziekten, vrouwenziekten en mannenziekten, chronische huidziekten, en nog veel meer.

Bij een bestuurlijke wijziging in 1928 wordt Kēmeri een zelfstandige stad. De Letse naam komen we uiteraard ook tegen op stempels uit deze periode. Op de kaart hiernaast (afb. 2) vinden we niet alleen het stempel KEMERI, maar ook een portstempel KEMERI.

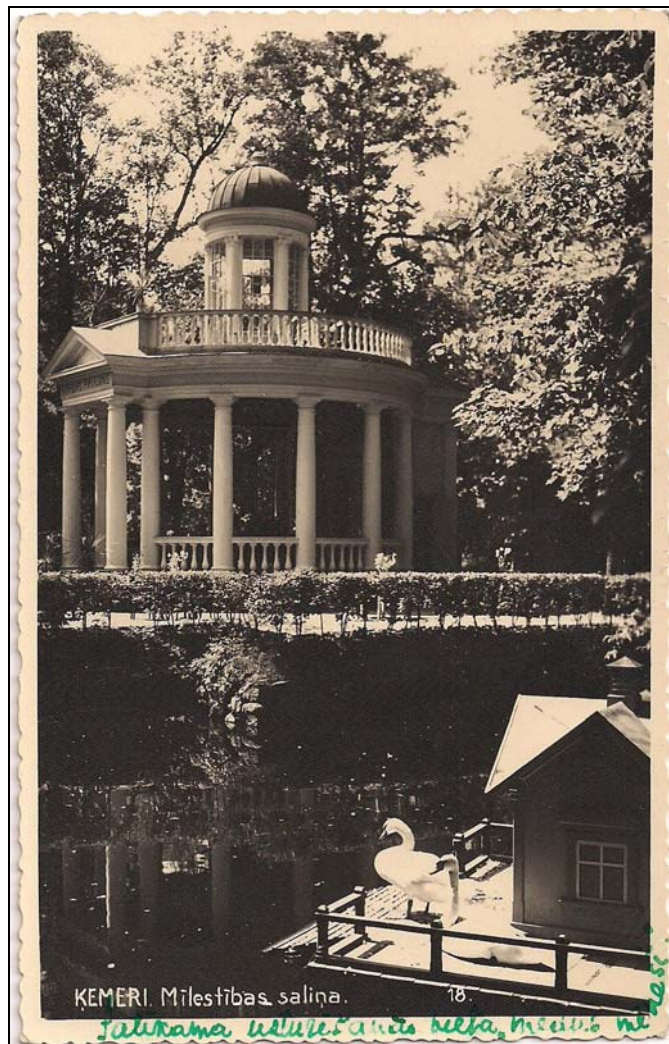
Afb. 4c (100 %)
Dit stempel heeft kenletter C.

De kaart is niet gefrankeerd en het strafport wordt dan volgens de regels: tweemaal het gewone tarief. Sinds 21-12-1931 was het tarief 10 Santims (verhoging naar 20 S per 20-1-1941)

¹ Der Rigasche Strand-Baltische Riviera. - Riga, ca. 1928. - p. 34-37: Staatliches Moor- und Schwefelbad Kēmeri.

Afb. 4a (84 %)
Kaart, verstuurd uit Kēmeri in 1936 naar Riga. De tekst op de kaart is niets bijzonders: we zijn er en het gaat goed.

Afb. 4b (100 %)
De afbeelding zal een romantische plekje betreffen: 'Milestas', de liefde..

voor een kaart binnenland, dus 20 Santims strafport, in het stempels geschreven.

In het handboek van Harry v. Hofmann worden twee typen standaardstempels van Kemeris genoemd. Het eerste is type 6, een dubbelringsstempel met traliebogen, plaatsnaam bovenin en LATVIJA onderin, kenletter rechts en 3 siersterren links, maand in Romeinse cijfers. Dit type is bekend met kenletter A (10 strepen in de tralie), kenletter B (9 strepen) en kenletter C (afb. 3c) met 9 strepen. Het tweede bekende type van Kemeris wordt eind jaren dertig ingevoerd: type 10, zonder traliebogen, de plaatsnaam bovenin, landsaanduiding onderin ook met een V, kenletter rechts en drie siersterren links. Dit stempeltype is gebruikt met de kenletters A, B, C, en D.

Ook in het onafhankelijke Letland werden weer spoorpostwagons gebruikt, waarmee men post kon meegeven. Kemeris ligt aan de lijn Riga-Ventspils en we komen dus post tegen die via deze spoorpost vervoerd is (afb. 6).

Afb. 6 (collectie Sijze Reurich)
De handgeschreven tekst geeft aan dat deze kaart uit Kemeris komt. De kaart gaat naar Riga via de spoorpostwagon Riga-Ventspils. In het spoorpoststempel wordt nog de oude spelling Ventspils gebruikt.

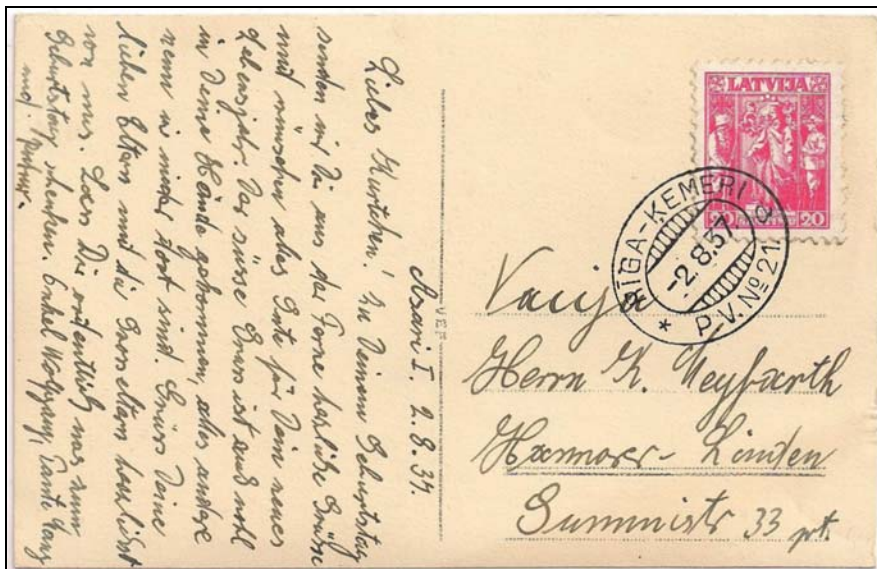

Afb. 5a (82 %) (collectie Ruud van Wijnen). Het tarief voor een binnenlandse kaart was vanaf 1-2-1925 tot 21-12-1931: 6 Sant. Ik veronderstel dat de schrijver teveel op het adresseringsgedeelte heeft geschreven: de post ziet het als brief: tarief in deze periode 15 Sant. Het tekort is 9 Sant, het strafport wordt dan 2 x 9, 18 Sant.

Afb. 5b

Afb. 7a (86 %) (collectie Ruud van Wijnen)

Afb. 7b (100 %)

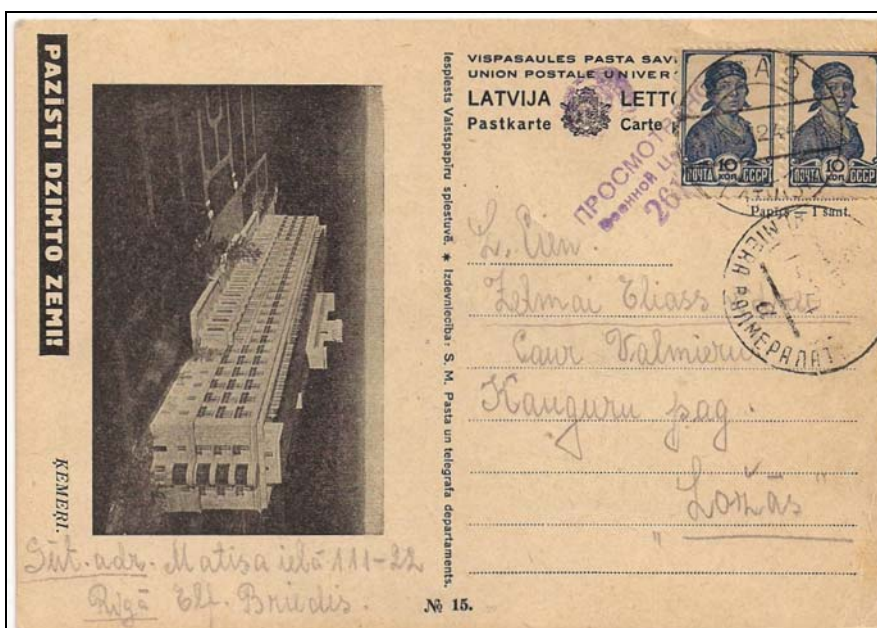
Afb. 8a (84 %) (collectie Ruud van Wijnen)

Afb. 8b (100 %)

Afb. 8c (100 %)

Afb. 9a (77 %) (collectie Ruud van Wijnen)

Van de spoorpostroute Riga-Ventspils zijn meer stempels gebruikt. In dit stempel Riga-Wentspils wordt nog Wentspils als aanduiding gebruikt en dit type –in het handboek van v. Hofmann type 1- was in gebruik van 1921-1935. Het stempel is een dubbele ovaal, bovenin PASTA WAGONS, onderin de route, links en rechts sierstukken, geen kenletter, geen routenummer en zonder ‘tralies’ Van 1922-1939 was ook type 2 in gebruik: zonder tralies, zonder routenummer, bovenin de route, onderin P.W., links een ster en rechts een kenletter (Riga-Wentspils: alleen ‘a’).

In de andere richting bestaat het stempel Wentspils-Riga (type 1 van 1920-1921, type 2 met kenletter ‘a’ van 1921-1939).

Ook met de nieuwe spelling, Riga-Ventspils en Ventspils-Riga, is een aantal stempels van verschillende types gebruikt.. (1924-1942).

In latere spoorpoststempels is er sprake van een spoorpostroute Riga-Kemeri (afb. 7 en 8).

De kaart, verzonden 25-7-1938, zonder frankering heeft dus ook het poststempel van de lijn Riga-Kemeri. Het tarief was per 21-12-1931 (20-1-1941) 10 Sant., dus het in het stempel geschreven strafport wordt 2 x 10 is 20 Sant.

De spoorpostroute Riga-Kemeri met route nummer 21 was in gebruik van 1937-1941. Alleen dit ene stempel, kenletter a en negen strepen in de tralie, is gebruikt.

De spoorpostroute Kemeri-Riga werd aangeduid met nr. 22 en was ook in gebruik van 1937-1941. Ook hier is maar één stempel gebruikt: kenletter a en met 9 strepen.

In de periode van het onafhankelijke Letland is nog een aantal bouwwerken in het kuuroord neergezet

Uit 1929 stamt de watertoren, 42 meter hoog en platform aan de top als uitzichtspunt.

Het beroemdste gebouw is Hotel Kemeri, ook wel het ‘Witte Schip’ genoemd. Dit hotel met meer dan 100 kamers is ontworpen door de beroemde Letse architect Eizēns Laube. De opening was in 1936.

Het gebouw is afgebeeld op een geïllustreerd briefkaartformulier (afb. 9), uitgegeven door de Letse post.

Afb. 10 (74 %) (collectie Ruud van Wijnen)

Brief verzonden van het station Krimūnas (ten zuidoosten van Dobeles) met postwagon 12 van de lijn LIEPAJA – RIGA, 31 okt. 1939.

In KEMERI bleek de brief, met in de adressering “Postkantoor Kemeri”, onbestelbaar en werd doorgezonden naar Emburga, een badplaatsje aan de Golf van Riga, verderop aan de spoorlijn.

Een overzicht van dit soort kaarten wordt gegeven in het handboek van N. Jakimovs en V. Marčilger.

De Emigratie en Toerisme Afdeling van het Ministerie van Binnenlandse Zaken kwam begin 1934 met het voorstel om ter promotie van het toerisme geïllustreerde kaarten uit te geven. De Staatsdrukkerij kwam met een plan voor de productie van 1 miljoen kaarten bestaande uit series van 42 verschillende kaarten. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken accepteerde dit voorstel en zo werd het dus uitgevoerd.

De kaarten waren te koop op alle postkantoren voor de prijs van 1 Sant. Nu zijn ze dus voor ons helaas een stuk duurder.

De kaart hier is ook bijzonder, omdat hij in december 1944 verzonden is en daar afgestempeld met het Letse stempel Riga-9. De kaart is verzonden naar Valmiera, met het tweetalige sovjet-aankomststempel. De kaart heeft ook nog een censuurstempel.

In de eerste regel van het censuurstempel staat: **ПРОСМОТРЕНО** (PROSMOTRENO), onderzocht/gecensureerd. In regel 2 –hier

niet leesbaar- moet staan:

ВОЕННОЙ ЦЕНЗУРОЙ, (door) de militaire censor,

Afb. 9b (100 %)

en in regel 3 staat een nummer van vijf cijfers. Elke censor had een stempel met een persoonlijk nummer. Bij post uit Letland of Litouwen begint – zoals bij deze kaart- het censuurnummer met 26... ..

Er was ook een sloganstempel in gebruik met betrekking tot Kemeri (afb. 10). De tekst van het stempel betekent: De modder- en zwavelbaden van Kemeri: goed voor gezondheid en ontspanning.

Hiernaast nog een kaart met het sloganstempel (afb. 11). De Ansichtkaart gaat van Kēmeri naar Rīga, 2 aug. 1939. Op de beeldzijde ziet U het park van Kēmeri. "Uitzicht door het eikenloof"

Afb. 11 (85 %) (collectie Ruud van Wijnen0

Tweede Wereldoorlog

Ook in de tweede wereldoorlog wordt blijkbaar gebruik gemaakt van de genezende krachten in Kēmeri: er was een lazaret gevestigd. Hier een veldpostbrief (afb. 12) met in het stempel de aanduiding '...lazarett Kemmer'

Afb. 12 (collectie Sijtze Reurich)

Sovjet-periode (1944-1990)

Het beroemde Hotel Kēmeri, gebouwd tijdens de Letse onafhankelijke republiek (1936) is in de Sovjettijd ook in gebruik: Sanatorium Kēmeri.

Op 10-9-1947 werd door de Sovjet-Unie een serie postzegels uitgegeven met als thema kuuroorden van de Sovjet-Unie. Een zegel werd gewijd aan het Sanatorium Kēmeri (Mi. 1155).

Afb. 13b (100 %)
Mi. 1155.

Informatie over de Sovjetperiode is onder andere te vinden in een reisgids uit deze periode². Volgens deze gids is het Kēmeri Sanatorium, gebouwd door Eizēns Laube, ook onder Sovjetbestuur één van de beste van het kuuroord. Het bood plaats aan 300 patiënten.

Het sanatorium is ook afgebeeld op een postwaardestuk, uitgegeven 29-3-1988 ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van het kuuroord (**af. 14**): de opening van het eerste therapeutische staatsbadinrichting -1838- wordt als startdatum van het kuuroord gezien.

Afb. 14b (100 %)

Afb. 13a (78 %)

Afb. 14a (70 %)

Afb. 14d (70 %)

Afb. 14e (70 %)

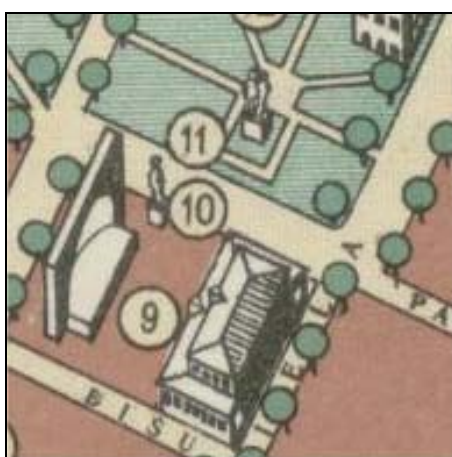
² Riga : a guide / Maria Debrer. – Moscow : Progress Publishers, 1982. – p. 132-139: The Health Resort of Kēmeri.

Op het terrein van het kuuuroord waren ook veel standbeelden geplaatst. Op een oud postwaardestuk van de Sovjet-Unie uitgegeven 28-11-1955 zijn twee van deze monumenten te zien: de schrijver M. Gorky en de dichter Y. Rainis (**afb. 15**). In de officiële Russische catalogus van dit soort postwaardestukken (enveloppen) – samenstellers A.A. Lapkin en V.A. Yakobs- heeft deze envelop nr. 175.

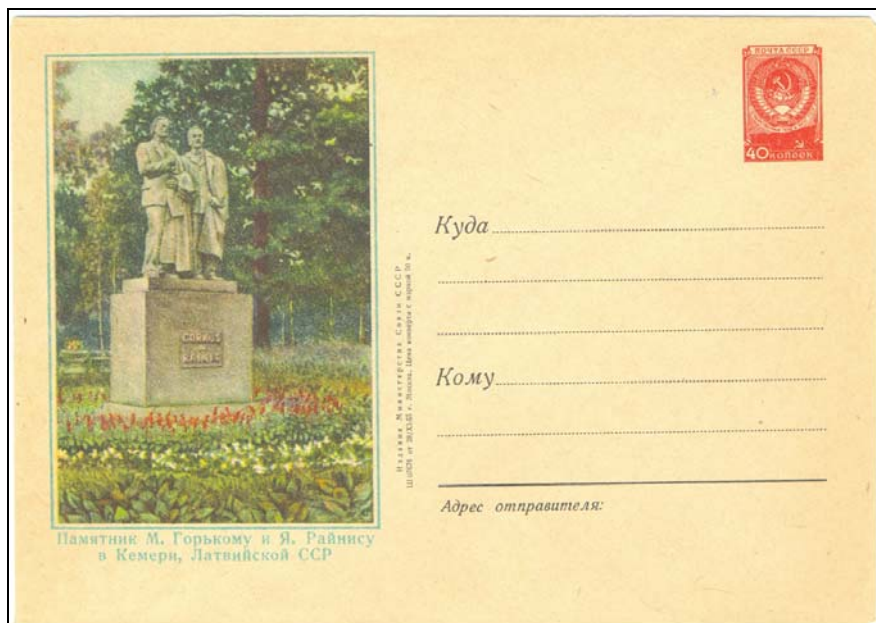
In de Sovjetperiode is het terrein ook voorzien van een aantal standbeelden. Op een detail van een kaart uit deze periode is er een aantal aangegeven, maar deze beelden zijn nu uiteraard verwijderd. Volgens de Engelstalige Explanations is nr. 30: ‘Statue of J.V. Stalin. Het koepeltje staat op een eilandje ‘Island of love’ with Pavillion.

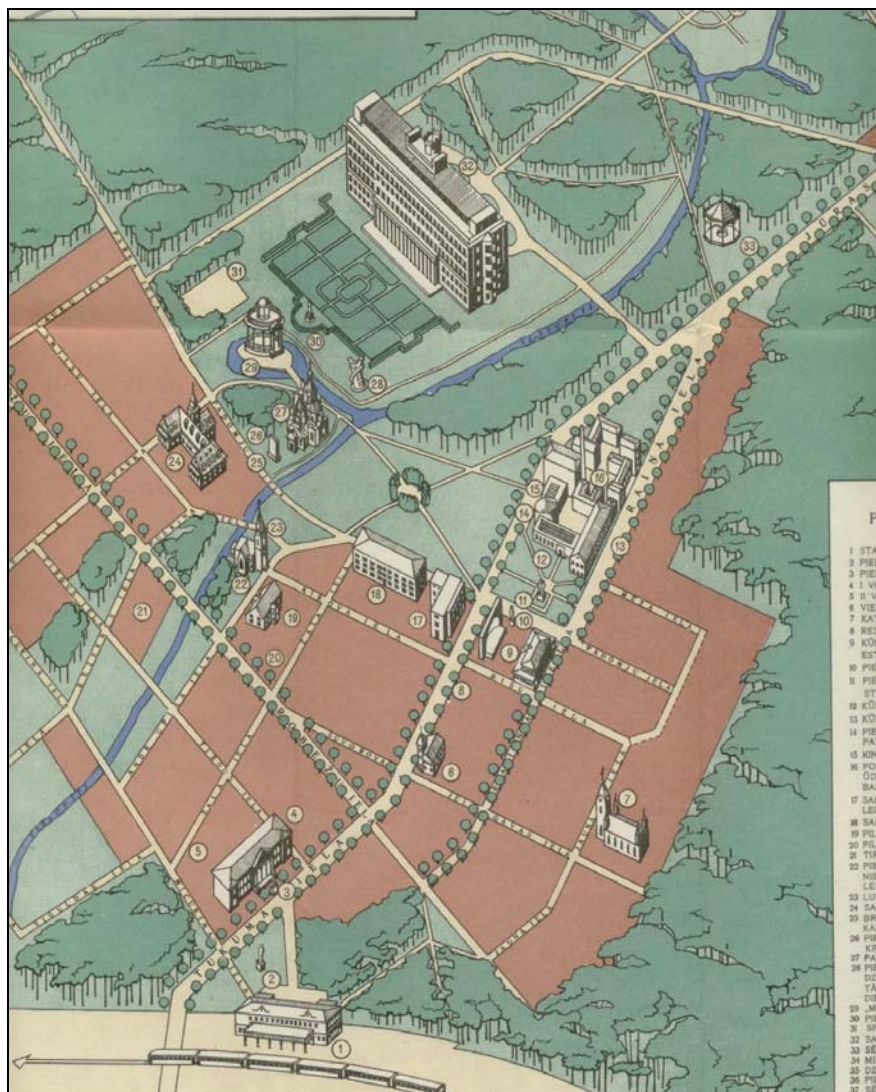
Elders op het terrein stonden toen nog:
10. Statue of V.I. Lenin
11. Statue of V.I. Lenin and J.V. Stalin

Afb. 16
Deel van een kaart uit een folder over Kemer. De folder stamt uit de Sovjet-periode.

Afb. 15 (%) (collectie Dr. Uwe Kloth)
Postwaardestuk, uitgegeven 28-11-1955.

Vanuit Kēmeri werd waarschijnlijk nogal een post door gasten verstuurd, en het Kēmeri Sanatorium is op veel postwaardestukken afgebeeld:

11-2-1961 (**afb. 17**) [cat.nr.1471]

3-3-1970 [cat.nr. 6889]

4-6-1974 [cat.nr.10.574]

27-9-1976 [cat.nr.11.593]

30-1-1985[85-050]

29-3-1988 (**afb. 14**)

Op 9-7-1963[cat.nr. 2642] is nog een postwaardestuk '125 jaar kuuroord Kēmeri' uitgegeven, maar zit niet in mijn collectie: afbeelding mij niet bekend.

Het Sanatorium is nu in oude luister hersteld en heeft ook weer de oude functie uit 1936, een hotel.

Een ander groot sanatorium, gebouwd in de Sovjetperiode, is nu helemaal vervallen en vandalen hebben er huis gehouden, maar juist daardoor ook een bijzondere bestemming voor fotografen.

Het paviljoentje op "Mīlestības saliņa" is te zien op twee postwaardestukken (**afb. 18 en 19**). "Mīlestības saliņa" betekent 'Eiland van de liefde' en ziet er ook nu nog romantisch uit.

Eind 19^e eeuw stond er al een houten paviljoen. Dit werd later vervangen door een stenen paviljoen met als architect F. Skujiņš. Hij is de architect van meerdere bouwwerken in Kēmeri: dit paviljoen, de watertoren, restaurant 'Jautrais ods'. De naam 'Jautrais ods' betekent 'Gelukkige muskieten': omgeven door bossen was er een jaarlijkse invasie van muskieten in dit gebied.

Het gebouw wordt getoond op een postwaardestuk, dat is uitgegeven 3-4-1965 (**afb. 20**). Het is gebouwd in 1933 in de stijl 'Letse nationale romantiek'.

In de Sovjetperiode was het een kindersanatorium, nu is er de administratie gevestigd van het nationale park Kēmeri.

Ook in Jaunkēmeri –Nieuw Kēmeri– was een sanatorium, dat op postwaardestukken is afgebeeld. Dit plaatsje wordt ook in de Engelse Baedeker (1914, p. 64) genoemd als zeebadplaats, 4½ mijl naar het noord-oosten, maar met een elektrische tram verbonden met het station Kēmeri.

◀

Afb. 17 (74 %)

Postwaardestuk, uitgegeven 11-2-1961, met het Kēmeri Sanatorium, hier Sanatorium No. 1 genoemd. Catalogusnummer (Lapkin en Yakobs)1471.

Afb. 18 (73 %)

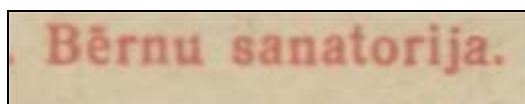
Postwaardestuk, uitgegeven 9-2-1972, cat.nr. 8063.

Afb. 19 (70 %)
Postwaardestuk, uitgegeven 24-6-1975, cat.nr. 10.618]

Afb. 20 (73 %)
Postwaardestuk, uitgegeven 3-4-1965, cat.nr. 3673.
Op 12-3-1964, cat.nr. 3063, is ook een postwaardestuk uitgegeven met een kindersanatorium in Jurmala: niet in mijn collectie en zou een ander kindersanatorium kunnen zijn.

Bronnen

Bruin, André de en Ruud van Wijnen

Russische censuurstempels 1944-1945 in het Baltische gebied / André de Bruin en Ruud van Wijnen. – HBG 1999 ; no. 35. – p. 94-108

Hofmann, Harry v.

Lettland : Handbuch Philatelie und Postgeschichte : Die Stempel / herausg. Von Harry v. Hoffmann. – 1988

Jakimovs, N. en V. Marcilger

The postal and monetary history of Latvia 1918-1945 / N. Jakimovs, V. Marcilger. – cop. 1991. – Ch.4 (31-34) Tarieven

Latvia

Latvia : the Baltic Riviera : health resorts and watering places. – Riga : Bernhard Lamey Publisher, 1920. – 51 p. – p. 32-36: 'State Mud and Sulphur Baths Ķemeri (Kemmeren)' Volledig als pdf-bestand op internet te vinden:

www.archive.org/details/texts

Op dit scherm bij Search:

latvia baltic

Een van de treffers is het hier genoemde boek, dat o.a. als pdf-file is over te halen.

Rigasche

Der Rigasche Strand – Baltische Riviera : illustrierter Führer durch die Badeorte des Rigaschen Strandes. – Herausgeg. – [Riga] : Kulturverein des Rigaschen Strandes, [1928?]. – [spreekt over 'huidige' staatshoofd Gustavs Zemgals: dus 1927-1930]

Igor Irikov

In deze rubriek toont Igor Irikov uit Riga nieuwe vondsten: van miniem tot reusachtig, van gewoon tot bijzonder, van mooi tot prachtig. En altijd de moeite waard.

In de jaren tussen de beide wereldoorlogen konden in Letland brieven en kaarten in postwagons worden aange-tekend. Vóór de invoering van speciale aantekenstrookjes voor gebruik in postwagons rond 1930, werd het aantekenmerk door de postbeambte in de trein standaard met de hand geschreven. Ook daarna werd, bij gebrek aan strookjes, incidenteel nog wel eens een brief middels een geschreven aanduiding aangetekend.

Hoewel dergelijke brieven voor verzamelaars zeker niet voor het oprapen liggen, kennen we er de nodige voorbeelden van. (lit. 1).

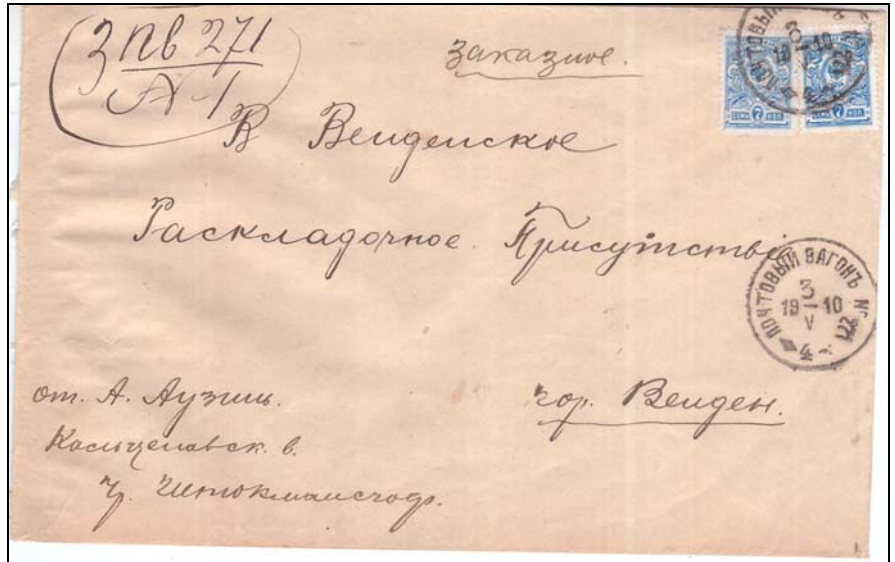
Veel zeldzamer zijn in postwagons aangetekende brieven uit de tsarentijd. Hier een prachtig voorbeeld. Het betreft een brief van Stockmannshof naar Wenden, op 3 mei 1910 gedagtekend en aangetekend in postwagon 271. Dagtekeningstempel ПОЧТОВЫЙ БАГОНЪ № 271 met volgnummer 4 van de route Valk – Stockmannshof en de geschreven aanduiding voor het aantekenen “3 / n6 271 / N 1”.

◄

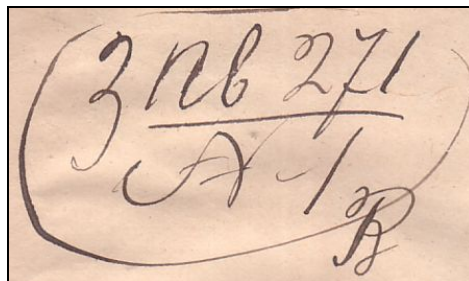
Literatuur:

Igor Irikov:

“Letland: in postwagons aangetekende brieven”, vier afleveringen in “Het Baltische Gebied”, nrs. 46,47, 48 en 50. (2005/1-2007/1).

Afb. 1

Afb. 2

VOORBEELDEN VAN LOKALE POSTBESTELLING IN ESTLAND GEDURENDE DE EERSTE DECENNIA VAN DE 20ste EEUW

Alexander Epstein

Zoals bekend was het netwerk van de staatspost in tsaristisch Rusland niet dicht genoeg om in aanzienlijke gebieden binnen het keizerrijk de post te kunnen bezorgen. In de meeste gouvernementen van Europees Rusland waren alleen in de hoofdsteden van districten (Уезд, ujezd) kantoren of bijkantoren van de staatspost gevestigd.

In de districten zelf verzorgde de staatspost geen postvervoer. In aansluiting op de staatspost organiseerden daarom de zemstvos het vervoer van post op lokaal niveau.

In de Baltische gouvernementen functioneerden echter geen zemstvos en daardoor geen lokale postdiensten. De postdienst binnen het district Wenden (Cesis) in Lijfland werd niet georganiseerd door een zemstvo, maar door de Lijflandse ridderschap. Eigenlijk waren lokale postdiensten binnen de districten ook niet noodzakelijk omdat het netwerk van de staatspost in de gouvernementen Estland en Lijfland verder ontwikkeld was dan in andere delen van het tsarenrijk. Behalve in de hoofdsteden, bevonden zich ook in vele andere plaatsen binnen een district staatspostkantoren, hulpkantoren of postagentschappen. De situatie was anders binnen een volost (ВОЛОСТЬ, een groep dorpen onder één bestuur). Daar bevonden zich op grond van postale voorschriften semi-postale agentschappen bij de volostbesturen, op spoorwegstations, bij postkoetsstations en bij private organisaties of ondernemingen. (lit. 1 t/m 4). Deze voorzieningen losten het probleem van de postbestellingen slechts voor een deel op omdat ze te gering in aantal waren, zeker in het eerste decennium. Zelfs in 1914 beschikten van de 130 dorpen in het gouvernement Estland er slechts 21 over een lokaal postagentschap. Daarnaast verzorgden 3 postkoetsstations postale diensten. In het gouvernement Lijfland lag dat aantal nog lager.

Afb. 1

Hoewel, zoals reeds gezegd, het netwerk van de staatspost er dichter was dan in de meeste andere delen van het tsarenrijk, bleven in de Baltische gouvernementen de interlokale postverbindingen onvoldoende. De afstand van een aantal dorpen naar het dichtstbijzijnde post(hulp)kantoor van de staatspost bedroeg in sommige gevallen een flink aantal kilometers en er waren toen geen auto's of bussen beschikbaar voor het vervoer.

In het gouvernement Lijfland werd het probleem van de lokale postbestelling vanaf het einde van de 18de en het begin van de 19de eeuw opgelost doordat de lokale kerkelijke parochies (ПРИХОД, prichod) verplicht werden de post van en naar het dichtstbijzijnde staatspostkantoor of poststation te vervoeren. Ze konden dat zelf organi-

seren, maar twee maal per week was gebruikelijk (lit. 5 en 6). Het is mogelijk dat deze verplichting later enigszins werd aangepast en bijvoorbeeld ook van toepassing werd voor dorpsbesturen, maar betreffende documenten zijn niet bekend.

Gewoonlijk treffen we geen zichtbare aantekeningen of stempels aan op post die is vervoerd via de gemeentebesturen. Maar we kennen een paar zeldzame uitzonderingen.

De briefkaart van **afbeelding 1** is volgens het geldende tarief gefrankeerd met een postzegel van 3 kopeken en op 24 dec. 1911 verzonden uit Pernov (Pärnu) en kwam op dezelfde dag aan op het postkantoor van Quellenstein (Võlveti). De kaart was geadresseerd aan een boerderij in de gemeente Tali, via Quellenstein, district Pernov,

gouvernement Lijfland.

Op de kaart bevindt zich een ovaal stempel van het dorpsbestuur van Tali (ТАЛИСКОЕ ВОЛОСТНОЕ ПРАВЛЕНИЕ), gedateerd 29 december 1911, vijf dagen nadat de kaart werd ontvangen in Quellenstein, het dichtstbijzijnde postkantoor van de staatspost op 17 kilometer vanaf het dorp Freihof (Tali). Het lijkt er op dat het gemeentebestuur van Tali het postverkeer van en naar het staatspostkantoor organiseerde (afb.2, kaart).

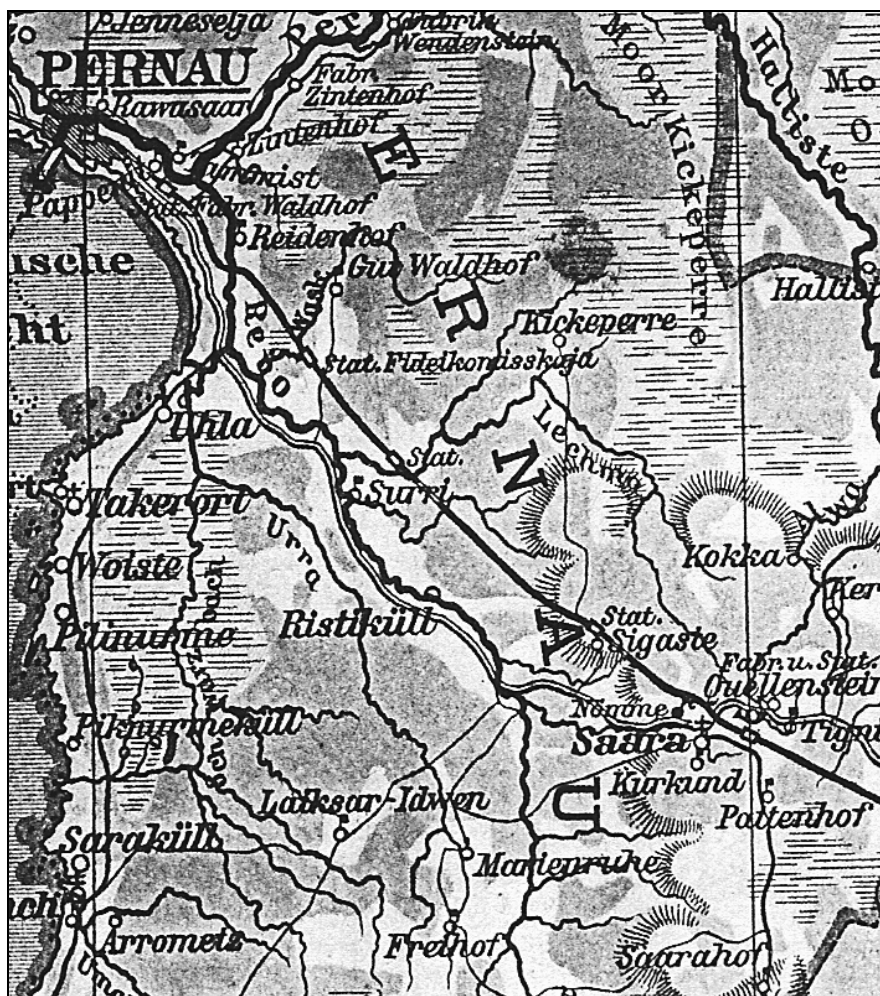
Afbeelding 3 toont een ander merkwaardig voorbeeld van postbestelling door bemiddeling van een volost. Het betreft een nieuwjaarskaart voor 1911 en is gefrankeerd met het lokale tarief van 1 kopeke voor drukwerk en wenskaarten. De adressering was binnen het dorp Alexander en de postzegel werd gestempeld met het officiële stempel van de dorpsrechtbank (АЛЕКСАНДРОВСКИЙ ВОЛОСТНОЙ СУДЬ).

Afb. 3b (150 %)

Er waren in die tijd op het grondgebied van het huidige Estland twee dorpen met de naam Alexander: een in het district Reval (Tallinn) in het gouvernement Estland en een in het district

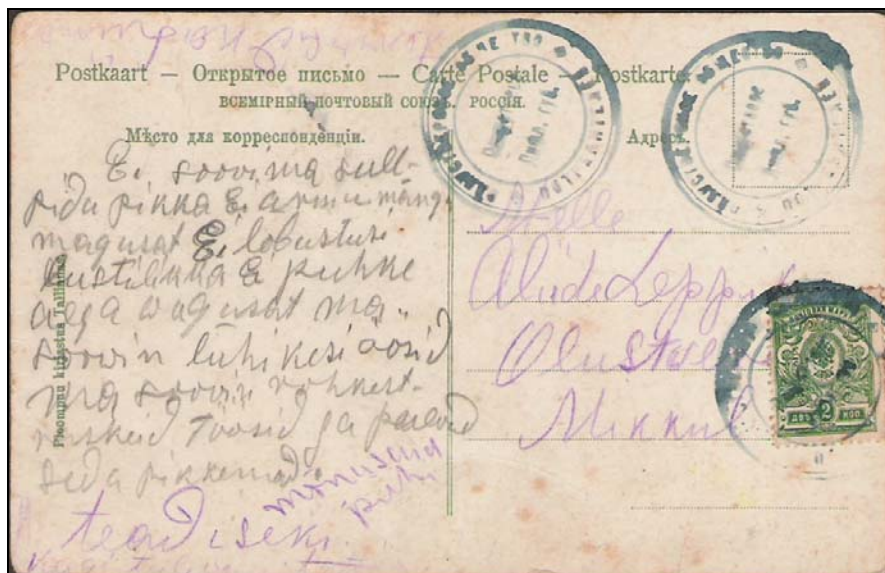
Werro (Võru) in het gouvernement Lijfland. Geen van beide dorpen beschikte over een semi-postaal agentschap opgezet door het gemeentebestuur. Het lijkt er dus op dat er iets speciaals, wellicht tijdelijk, werd georganiseerd voor de bestelling van wenskaarten. Onduidelijk is wie de organisator was: de dorpsrechtbank met inzet van haar koeriers of het gemeentebestuur zelf met gebruikmaking van het rechtbankstempel voor het ontwaarden van de zegels.

Afb. 2

Afb. 3a

Afb. 4a

Afb. 4b (150 %)

Afb. 5a

Poststukken tonen aan dat op het grondgebied van het hedendaagse Estland ook een aantal publieke verenigingen de bestelling van post binnen een dorp, of zelfs er buiten, organiseerde.

We weten dat in tsaristisch Rusland private semi-postale agentschappen binnen het netwerk van de staatspost verbonden waren aan krediet- en verbruikcoöperaties. Het enige agentschap van deze soort in Estland functioneerde bij de Estse Verbruikcoöperatie in Jurjev (Tartu), (lit. 3). De briefkaart van **afbeelding 4** bevestigt zo'n bestelling: geadresseerd binnen het dorp Olustfer (Olustvere) in het district Fellin (Viljandi) in Lijfland. De frankering met een postzegel van 2 kopeken is volgens het drukwerkstarief binnenland, 1 kopeke minder dan het normale briefkaart tarief.

De tekst van het drie maal geplaatste stempel luidt, rondom: ОЛУСТВЕРСКОЕ ОБЩЕСТВО ПОТРЕБИТЕЛЕЙ (Olustveerse Coöperatie / (van) Verbruikers) met in het midden: ОЛУСТВЕРЕ / ЛИФЛ. ГУБ. (Olustvere / Lijfl. Gouv.). Jammer genoeg ontbreekt een datum, zodat we zelfs het jaar van gebruik niet kennen.

In Olustfer bevond zich weliswaar een hulppostkantoor van de staatspost, maar dat verzorgde geen postbestellingen binnen het grondgebied van het dorp (volost).

Ook **afbeelding 5** toont een voorbeeld van postbestelling door een verbruikcoöperatie. In tegenstelling tot de vorige kaart is deze niet gefrankeerd. De tekst van het rondstempel luidt, rondom: (ЛАХАВЕРСКОЕ ОБЩЕСТВО ПАЙСКОЙ ВОЛОСТИ (Lahavere Coöperatie (in het) dorp Pais) met in het midden: ЛИФЛ. ГУВЕРНІЯ (Lijfl. Gouvernement).

Het dorp Lahavere in de gemeente Paius lag ook in het district Fellin (Viljandi), zo'n 20 km. ten noordoosten van Oberpahlen (Põltsamaa). Maar deze kaart bleef niet binnen de gemeente, in tegendeel. Ze was, via het spoorwegstation van Kedder (Kehra, geadresseerd naar het dorp Anija, Reval district in het gouvernement Estland, een afstand van meer dan 100 km.

Afb. 5b (150 %)

In Rusland genoten de coöperatieve verenigingen geen portvrijdom. Op de kaart bevinden zich geen aanwijzingen (bv. een dagtekening- of strafportstempel) die er op wijzen dat de staatspost betrokken was bij het vervoer.

Tot slot nog een voorbeeld van lokale bestelling, **afb. 6**.

De ongefrankeerde kaart werd, volgens het rechthoekige officiële stationsstempel, op 7 dec. 1908 gestempeld op het spoorwegstation van Sonda aan de Baltische Spoorlijn (district Wesenberg / Rakvere in het noorden van Estland). Op dit station bevond zich een semi-postaal agentschap dat alleen gewone post afhandelde en, als gevolg, niet beschikte over een dagtekeningstempel. De kaart is geadresseerd naar Asserinen (Aseri) waar pas in 1916 door de staatspost een hulp-postkantoor werd gevestigd. Dat kreeg toen de naam "Tsementnoe", naar de plaatselijk cementfabriek. Het lijkt er op dat de kaart via een of andere lokale postdienst de geadresseerde bereikte, wellicht via de spoorlijn tussen Sonda en Asserinen (**afb.7**), die was aangelegd en in het bezit van de lokale cementfabriek. Op de lijn vond echter geen vervoer van passagiers plaats en er reden ook geen postwagens. Wellicht betaalde de afzender het port in baar, maar daarvoor zijn op de kaart geen aanwijzingen.

Het postvervoer via coöperaties of andere verenigingen kon vanzelfsprekend niet plaatsvinden zonder officiële toestemming van de autoriteiten. Betreffende documenten kennen we echter (nog) niet en ik wil benadrukken dat de in dit artikel getoonde en beschreven voorbeelden niet mogen worden gezien als een definitieve

Afb. 6

Afb. 7

bevestiging van het bestaan van een, nog steeds onbekende, vorm van lokale postbestelling. Ze mogen ons wel aansporen tot verder onderzoek in archieven.

Literatuur:

1. Alexander Epstein. "Treinpost in Estland (1870-1918)". Het Baltische Gebied, no. 46, 2005, 46-62; No. 47, 2005, 28-39.
2. Alexander Epstein. "Postagentschappen bij districtsbesturen in Estland aan het begin van de 20-ste eeuw". Het Baltische Gebied, No. 49, 2006, 40-59.

3. Alexander Epstein. "Particuliere postagentschappen in Estland in de eerste decennia van de 20-e eeuw". Het Baltische Gebied, No. 51, 2007, 12-17.
4. Alexander Epstein. "Postkoetsstations in Estland vanaf het laatste kwart van de 19-de eeuw tot 1918". Het Baltische Gebied, No. 53, 2008, 47-57.
5. Elmar Ojaste. "Mail Coach Stations in Estonia 1710-1915 and their postal markings and cancellations". The Estonian Philatelist, No. 27, 1981, 43-88.
6. Adolf Richter. "Baltische Verkehrs- und Adressbücher", Band 3, Livland, Riga 1913.

VERVALSINGEN

Jan Kaptein

Vervalsingen, het begint bijna een vaste rubriek te worden. Deze keer zien we een vervalsing van een moderne zegel van Litouwen, duidelijk dus ten nadele van de post. De vervalsing van de opdruk op een oudere zegel van Litouwen zal ten nadele van de verzamelaar zijn.

Litouwen Mi. 770

Olav Petri stuurde afbeeldingen van Mi. 770: echt en vals.

De valse zegel is helaas door iemand van de enveloppe afgeweekt. Het stempel is machinaal, dus het poststuk betrof geen maakwerk, de vervalsing is niet door de post opgemerkt. Helaas is niet na te gaan wanneer en in welke plaats hij gebruikt is.

Het papier is dik en erg wit, de tanding is L 9, de tinten zijn bleker dan van de echte zegel. Het formaat is niet afwijkend.

Volgens info uit Soest van de Litouwen club zou de vervalsing in Boedapest gedrukt zijn.

Litouwen Mi. 404

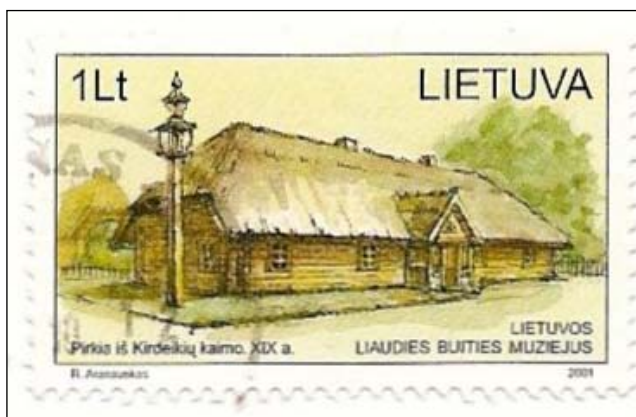
Bij een prijzige opdruk loopt men al snel het gevaar om een vervalsing in handen te hebben. Het is een opdruk op Mi. 386 (20 eurocent). De opdruk is in de catalogus (2008/2009) 500 euro.

Keimpe Leenstra stuurde een aantal afbeeldingen van de valse Mi. 404 (afb. 3, 4, 5 en 6).

Afbeelding 7 is afkomstig uit een veilingcatalogus (Cherrystone, april 2009), en verkocht voor 280 dollar. Echt neem ik aan.

Afb. 1
Mi. 770: vals (en flink vergroot)

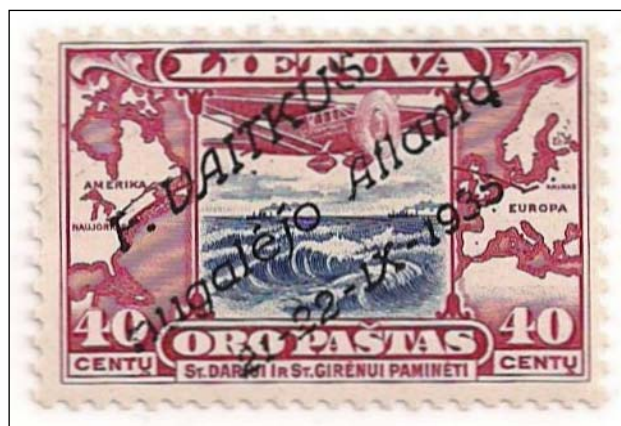
Afb. 2
Mi. 770: echt (en flink vergroot)

Afb. 3 (100 %)
Duidelijk: er zijn geen min of meer horizontale opdrukken bekend.

Afb. 4 (200 %)

Afb. 5 (200 %)

Afb. 6 (200 %)

Afb. 7

Vanuit deskundige hoek wordt aangegeven dat de letter **g** in het woord **nugalejo** binnen de centrale afbeelding moet vallen en het frame raken. Zo te zien is dit wel het geval in afbeelding 7, maar niet in afbeelding 5. Ook de letter **a** in **Atlanta** moet binnen de centrale afbeelding vallen, en het frame raken, zoals in afbeelding 7 wel het geval is, en in afbeelding 5 niet.

Afbeelding 4 en 6 hebben heel andere letters, veel dikker, en het lijkt alsof een los handstempel is gebruikt.

Afbeelding 8 komt van de internetsite www.adie.lt/stamps/LTstamps/. Deze site –alleen nog in het Litouws– geeft afbeeldingen en informatie over de Litouwse zegels.

De zegel heeft is 'gecertificeerd' als echt, maar heeft niet de bovengenoemde kenmerken (g bijna buiten de centrale afbeelding, a raakt het frame niet). Wie kan er meer over zeggen???

Afb. 8

Een vooroorlogs poststuk met voorzien van mooie reclamefoto's wekte mijn nieuwsgierigheid. Hier volgt wat ik tegenkwam toen ik met behulp van het internet probeerde wat meer te weten te komen.

Olav Petri

De beschrijving van het poststuk

Op 15 juli 1937 ontving Hotel Regina in Stockholm een brief uit Nida, Litouwen. De brief was vanuit Nida per luchtpost op 13 juli 1937 verzonden, met bij de adressering de handmatige aanwijzing "über Königsberg à Berlin". Op de brief zelf is hoogstwaarschijnlijk door hotel Regina de datum 15 juli 1937 gestempeld, naar ik aanneem de aankomstdatum. Het poststuk is Duitstalig en in dit artikel zal ik de namen Nidden en Nida door elkaar gebruiken.

De frankering of de route vormen voor mij geen aanleiding om iets over dit poststuk te schrijven, drie slordig geplakte zegels van 30 en de afstempling "Nida a" lijken mij erg gewoon. Nee, het is de hotelbrief die mij intrigeerde. Het betreft een soort opvouwbare brief, zoals we die ons herinneren als bijvoorbeeld de luchtpostbrief of de opvouwbare brief die in KLM toestellen te vinden zijn met plaatjes van Nederland erop. De buitenkant is voorzien van twee foto's van "Haus Herm. Blode" en een foto van de Italiënblick op Nida. De binnenzijde toont een foto van het "Hotel Pensionat" aan de Kuhrische Nehrung, gezien vanaf het water. Aan de onderkant staat historische en toeristische informatie over Nida en het "Haus".

De tekst van de brief is een mededeling: "für Herrn Lichtenstein N. L. der dort am 16/VII eintreffen wird". De ondertekening is een paraaf waarvan de eerste letter een L zou kunnen zijn. Een vreemde mededeling die blijkbaar wel belangrijk was, want het stuk is per luchtpost verzonden. Mogelijk was in de brief nog iets ingesloten, een biljet, een rekening of een mededeling.

Afb. 1

De historische achtergrond van het poststuk

Om wat meer over de achtergrond van het poststuk te weten te komen, ben ik het internet opgegaan waarbij ik allerlei namen uit het poststuk nagelopen ben. Dat leverde primair de informatie op die het poststuk zelf al meldde, namelijk dat Nidden erg mooi en rustig is en dat Haus Blode een schitterend gelegen hotel en kunstenaarskolonie is. Maar stukje bij beetje kwam er meer boven water.

Het Haus Hermann Blode bestaat nog altijd, nu onder de naam Nida Smilte en is in 1867 als pension begonnen door Hermann Blode in het oostelijke deel van Nidden, de vissersnederzetting Skruzdyne. Het pension trok in toenemende mate kunstschilders, toneelspelers, schrijvers en andere kunstenaars aan die daar werkten, met elkaar in discussie gingen en die uiteindelijk een zogenaamde kunstenaarskolonie vormden.

Hermann Blode maakte dat alles mogelijk, breidde het Haus uit tot een mooi hotel met aansluitend een atelier. Een van de foto's op het poststuk toont een ruime veranda met houten vloer en looper, die mij sterk doet denken aan de prachtige veranda van het voormalige Kurhaus in Haapsalu, Estland, eveneens aan het water gelegen.

Een tweede foto laat het Hotel-Pensionat zien vanaf het water. Aangezien elders in de tekst van het poststuk sprake is van de Sommersitz van Thomas Mann, kunnen we de datum van de foto bij benadering vaststellen. Thomas Mann bracht van 1930 tot 1932 de zomers in Nidden door, waar hij een zomerverblijf liet bouwen. De Italiënblick die als vierde foto het poststuk siert, biedt een uitzicht dat Mann herinnerde aan Italië.

Niet alle kunstenaars waren goed bij kas en vaak nam Blode een schilderij aan bij wijze van betaling.

Gasten die het hotel betraden, passeerden een hele collectie schilderwerken. Een derde foto's op het poststuk toont de "Künstlerecke" waar inderdaad veel schilderijen aan de wand te zien zijn. De expressionistische groep "Die Brücke" had Nidden als verblijf gekozen, met schilders als Max Pechstein, Hermann Wirth, Franz Domscheidt. De componist Engelbert Humperding schreef er een opera naar werk van de gebroeders Grimm. Een van de schilders, Ernst Mollenhauer, kwam in 1919 naar Nidden tijdens de Midzomernachtfeesten. Hij werd verliefd op de dochter des huizes, trouwde met haar en zette het hotel voort na het overlijden van Hermann Blode, wiens het graf nog te bezoeken is op het plaatselijke kerkhof.

Het expressionisme kwam in zwaar weer bij de machtsovername door Hitler. Nidden/Nida lag weliswaar sinds 1923 in Litouwen, maar schilderijen van bijvoorbeeld Mollenhauer kwamen in München terecht bij de beruchte expositie van "entartete Kunst". De bezetting van het Memelgebied in 1939 was voor de kunstenaarskolonie Nidden geen positieve ontwikkeling, maar de kolonie, die ook wel de Sandakademie werd genoemd, kon wel voortbestaan tot de oorlog uiteindelijk menigeen in dienst riep. Het hotelleven ging overigens ook gedurende de eerste oorlogsjaren gewoon door, Oost Pruisen was een vredig gebied, menigeen vond rust in het mooie Nidden, zoals wel blijkt uit ego-documenten uit die tijd.

Alle vier de foto's van het poststuk zijn genomen door Paul Isenfels. En alweer biedt het internet interessante informatie. Paul Isenfels was een bekende fotograaf die foto's maakte van naakte dansers in Isadora Duncan stijl met vrije, als het ware natuurlijke dansbewegingen. Isadora Duncan was een wereldberoemde danseres uit de jaren '20. Hij insceneerde de foto's in fraaie gebouwen of in de natuur. Isenfels maakte ook talloze foto's van het Kurische Haff en veel daarvan is terug te vinden op ansichtkaarten uit die tijd. Ook moderne sites van de Kurische Nehrung gebruiken vaak zijn foto's als illustratiemateriaal.

Afb. 2
De buitenkant.

De verdere afloop

Het hotel kwam na de zomer van 1944 nabij het front te liggen, uiteindelijk werd de bevolking geëvacueerd, het hotel werd omringd door loopgraven en stellingen, terwijl militairen gelegerd werden in de gebouwen. Mollenhauer is op het allerlaatste moment naar het westen ontkomen, maar kon geen van de schilderijen meenemen. In de koude winter van 1945 gebruikten Russische militairen de inventaris van het hotel en ook de schilderijen als brandhout voor een sauna die ze in een van de kunstenaarswoningen aanlegden! Op die manier raakte je de luizen kwijt. Mollenhauer raakte in Britse krijgsgevangenschap, kwam al snel weer vrij en vestigde zich uiteindelijk als kunstschilder op het Waddeneiland Sylt, dat hem door alle zandduinen, water, lucht en lichtval waarschijnlijk deed denken aan Nidden. Wie schreef de brief? Dat blijft onbekend. De paraaf bij de brief begint duidelijk niet met de letter "E" en kan dus moeilijk gekoppeld worden aan hoteleigenaar/kunstschilder Ernst Mollenhauer; wellicht is de brief verzonden door een personeelslid of een van de gasten of kunstenaars. De geadresseerde, de heer N. L. Lichtenstein, heb ik op het internet niet kunnen vinden. Ik hoop ooit, - uitgaande van mijn rijke fantasie - bijvoorbeeld een kunsthandelaar met die naam te vinden. Opvallend is in de aanbevolen route voor de brief het gebruik van het Franse "à" voor "naar" in een zin waar eerder het Duitse "über" gebruikt wordt voor "via".

In de jaren '70 is het hotel zodanig verbouwd dat momenteel slechts twee delen van het oorspronkelijke hotel over zijn, de naam is Nidos Smilte hotel. De algemene opzet lijkt nog wel vergelijkbaar met de situatie van vroeger. Het internet biedt diverse sites waaruit blijkt dat in Duitsland kenners van geschiedenis en cultuur het Haus Hermann Blode niet zijn vergeten. De dochter van Mollenhauer hield er lezingen over de kunstenaarskolonie. Ook Litouwse sites schenken aandacht aan het rijke culturele verleden van destijds en lijken de Duitse periode daarvan in ere te houden.

HOTEL-PENSIONAT HERM. BLODE · NIDDEN · KUR. NEHRUNG

65 sonnige, freundliche ein- und zweibettige Zimmer mit elektr. Beleuchtung und z. T. mit Kalt- u. Warmwasserleitung. Sehenswerte Veranden mit Blick über das weite Kurische Haff / Sonnenterrasse / behagl. Gasträume / Gartenanlagen / erstklassige Verpflegung / Künstlerzimmer (Künstlerkolonie) / Gemäldesammlung / Bücherei / photogr. Dunkelkammer / Warmbad / Elch- u. Segelfahrten m. eig. Fahrzeugen

15. JUL. 1937

13.7.37

für Herrn Lichtenstein v.d.L.
der dort am 16./VII ankommen wird.
Lh.

NIDDEN, das malerische Fischerdorf auf der Kurischen Nehrung, ist berühmt durch seine liebliche Lage in einer großartigen Landschaft. Von Dichtern besungen, von Malern in unzähligen Bildern immer neu entdeckt und festgehalten, ist Nidden heute das Sehensziel von vielen, die aus dem Lärm des Alltags Erholung suchen in einer unentbehrlichen, unberührten und feierlich erhabenen Natur. Der Mittelpunkt des gesellschaftlichen und künstlerischen Lebens in Nidden, dem Sommeritz von Thomas Mann, ist die altherühmte Lebensstätte und am meisten besuchte Gaststätte von HERM. BLODE (begründet 1867). Von der Seeseite durch kieferbewaldete Hüben umschlossen, unmittelbar am Haff gelegen inmitten eines ländlichen Friedens, bietet das Haus Hermann Blode seine behaglichen Räume an der warmen sonnenüberstrahlten Haffküste an. Von hier umfaßt der Blick das malerische Ufer des Fischerdorfes, die hohen Wanderdünen und das weite Haff bis drüben hin zum Festland. Ein Aufenthalt in Nidden wird für Jeden, der einmal hier war, zu einem unvergeßlichen Erlebnis.

Afb. 3
De binnenkant.

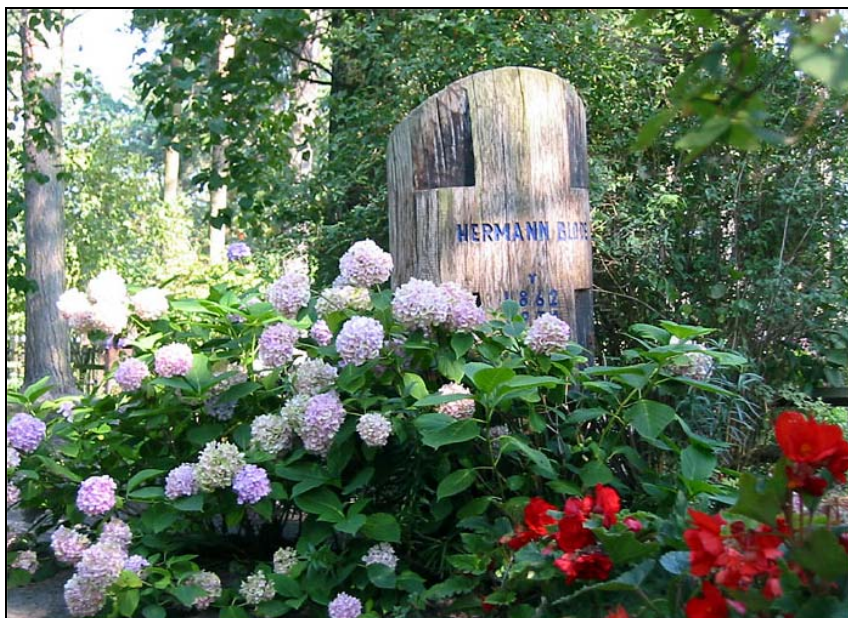
Hermann Blode

Nida nidos Smilte Hotel

Schilderij Mollenhauer

Nidden Graf Hermann Blode

Op eBay werd een ansichtkaart aangeboden dat hotel Regina in Stockholm toont zoals het er in de jaren '30 uit moet hebben gezien.

Regina Stockholm

DE LETSE FIRMAPERFORATIES

Tussen de beide wereldoorlogen perforeerden in Letland drie firma's de door hen gebruikte postzegels met hun naam of initialen.

Ruud van Wijnen

Het waren:

- a. de rederij "United Baltic Corporation Ltd",**
- b. de oliemaatschappij "The Shell Company of Latvia Ltd" en**
- c. de graanmaalterij Skreiner & Lemmerich, waarvan ik niet weet wat die ondernam.**

Dit artikel bestaat uit twee delen:

1. Afzonderlijke beschrijvingen van de drie firma's met daarbij een overzicht van de mij bekende firmaperforaties.
2. Een nadere analyse van de firmaperforaties.

Inleiding

Bedrijven perforeerden hun voorraad postzegels tegen diefstal door ze te voorzien van een perforatie, waardoor het gebruik van de zegels buiten het bedrijf onmogelijk werd gemaakt. Postzegels met een firmaperforatie worden ook wel aangeduid met de Engelse term "perfins".

Verzamelaars keken lange tijd neer op geperforeerde zegels omdat die als "beschadigd" werden beschouwd en daardoor belandden heel wat exemplaren niet in verzamelingen, maar in de prullenbak. Tegenwoordig worden perfins als volwaardig filatelistisch verschijnsel gewaardeerd. Posthistorisch zijn ze te vergelijken met de Russische firma-ontwaardingen uit de 19de eeuw.

Afb. 2 (74 %)

Vensterenvelop, RĪGA, 21 juni 1938.
Gefrankeerd met een zegel van 5 santimi (Mi. 233), het tarief voor een lokale brief. Shell heeft zijn kantoor op het adres Kaļķu ielā, nummer 1.
Op latere brieven wordt nummer 3 vermeld.

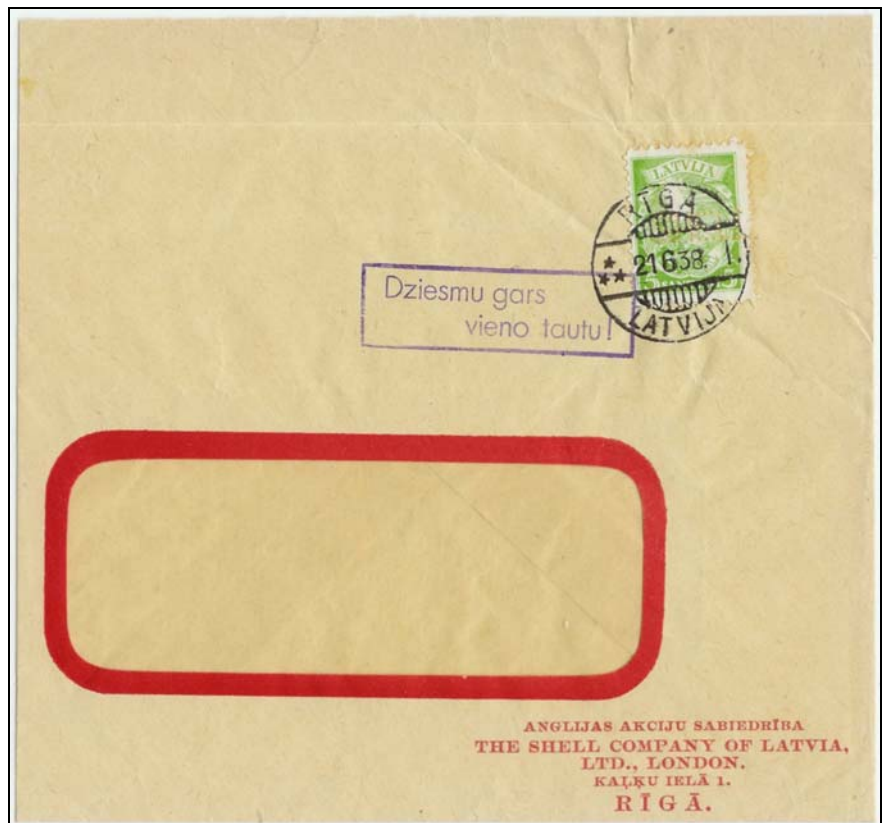
Afb. 1a

Afb. 1b

Afb. 1c

Losse Letse postzegels met een firma-perforatie komen we, verdwaald in een partijtje of verzameling, zo af en toe nog wel eens tegen. Op complete brieven of kaarten zijn ze echter nog maar sporadisch te vinden.

Bedrijven hielden zich er vanzelfsprekend niet mee bezig dat hun post, ten gerieve van verzamelende klanten of relaties, aantrekkelijk moest worden gefrankeerd met bijzondere postzegels. Ze kochten hun zegels in grotere aantallen op het postkantoor en werden aan het loket voorzien van vellen of veldelen van de aanwezige postzegels in de waarden die nodig waren om hun uitgaande post juist te frankeren.

Vaak waren dat zegels uit de permanente landswapenserie, maar vanaf 1934 werden ook zegels uit gelegenheidsuitgaven geperforeerd. De meest voorkomende Letse perforatie is die van Shell in zegels van 5 santimi: de firma verstuurde tegen dat tarief zijn klanten de rekening voor getankte benzine.

1a. De “United Baltic Corporation Ltd”.

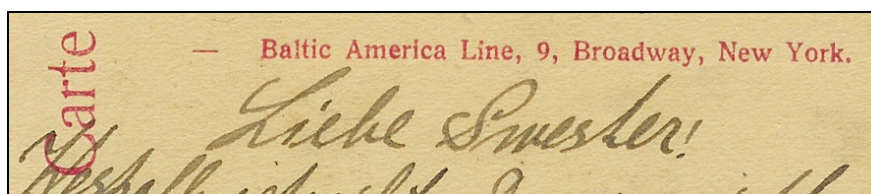
De oudste Letse perfin die we kennen is er een uit juni 1921 van de United Baltic Corporation. Deze scheepvaartmaatschappij had zijn hoofdkantoor in Londen en was eigenaar van de Anglo-Baltic-Line. De rederij verzorgde wekelijkse passagiers- en vrachtdiensten tussen Londen en de Oostzeehavens Danzig, Klaipeda, Liepajā, Riga en Tallinn. Daarnaast beschikte ze over agenten in Gdynia, Kaunas en Warschau.

In Riga had UBC haar kantoor in de Smilšu ielā 28/30, in Liepajā aan de Kurmājas Prospekts 2. Beide kantoren gebruikten postzegels met de UBC / L perforatie.

Afb. 3a

Ansichtkaart, uitgegeven door de “Baltic America Line, 9, Broadway, New York”, op 9 okt. 1922 verzonden van LIEPAJA naar Altona Ottensen bij Hamburg. Afgebeeld is de eetzaal van het “T.S.S. Estonia”.

Afb. 3b

Afb. 4 (79 %)

Foto van het s.s. Baltonia van de United Baltic Corporation. Het schip werd in 1902 als vrachtschip gebouwd. In 1926 kwam het in bezit van de UBC en werd het tot passagiersschip omgebouwd. Gesloopt in 1936. De ongedateerde kaart werd in Engeland gedrukt en vermeldt op het afzendergedeelte ondermeer "London-Danzig-Memel-Riga-Reval-London".

UNITED BALTIC CORPORATION LTD.
 HEAD OFFICE: 158 Fenchurch St. London, E. C.
 OWNERS OF THE
ANGLO-BALTIC-LINE
 REGULAR WEEKLY PASSENGER & FREIGHT
 SERVICE:
LIBAU LONDON

ALSO BETWEEN:
LONDON AND **DANZIG
 MEMEL
 RIGA
 REVAL.**

ROYAL MAIL PASSENGER & CARGO
 STEAMERS:

R. M. S. „BALTONIA”	T. S. S. „BALTARA”
R. M. S. „BALTANNIC”	R. M. S. „BALTRIGER”
R. M. S. „BALTABOR”	S. S. „BALTRADER”*
	S. S. „EDMEE”*

* CARGO ONLY.

SPECIAL REDUCED RATES FOR ROUND-TRIP PASSENGERS
 DURING THE SUMMER MONTHS.

FOR FURTHER PARTICULARS APPLY:
UNITED BALTIC CORPORATION (London) Ltd.,
 KURMĀJAS PROSPEKTS 2, **LIBAU.**
AGENTS FOR THE INTERNATIONAL SLEEPING CAR CO.
 TICKETS SOLD TO ALL PARTS OF EUROPE.

Afb. 5

Advertentie, opgenomen in een folder over de kuurmogelijkheden in Liepājā uit 1927.

De United Baltic Corporation Ltd. beschikte voor het onderhouden van de diensten in het Oostzeegebied over zeven schepen: de Baltonia (afb. 4), de Baltannic, de Baltabor, de Baltara, de Baltriger, de Baltrader en de Edmee. De laatste twee schepen vervoerden uitsluitend vracht, de andere schepen zowel vracht als passagiers. Gelet op de vermelding “Royal Mail...” werd er ook post vervoerd (afb. 5).

De United Baltic Corporation Ltd. begon haar activiteiten in het Oostzeegebied in het begin van de jaren 20 van de vorige eeuw. De maatschappij bestaat nog steeds en maakt nu deel uit van Andrew Weir Shipping in Londen. Twee maal per week worden vrachtdiensten verzorgd tussen Hull en Felixstone in Engeland en de Poolse haven Gdynia.

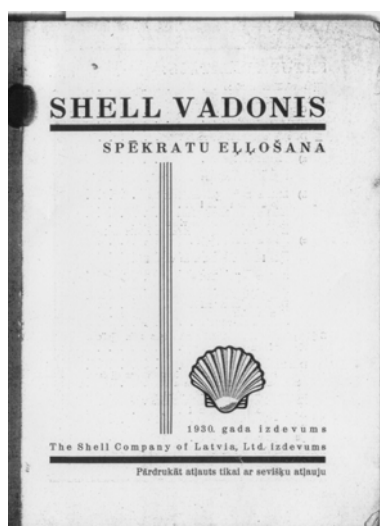
UBC / L - Overzicht.

Michelnummer	Op los zegel met leesbare vroegste / laatste datum	Bekende poststukken met datum
49 50 k	Omgevouwen paar, ongestempeld. Afb. 19	
55 10 r.	08.06.21	
70 10 r.	09.07.21	
79 2 r.	08.03.23	Briefkaart naar Duitsland LEEP AJA, 09.10.1922
81 5 r.	04.02.23	Briefkaart naar Duitsland LEEP AJA, 09.10.1922 Afb.3a
84 10 r.	10.08.22 / 21.??.26	
93 10 s.	??.??.23	
95 20 s.	25.04.28	
96 40 s.	28.03.?? Strip van vijf zegels, Liepājā Afb. 20	
104 15 s.		Brief naar Daugawpils RIGA, 12.12.1925 Afb.6 Kaart naar Engeland RIGA, 27.07.1927
122 30 s.	01.11.29	
135 30 s.	??.??.28	
136 50 s.	02.05.29	

Ook in Polen, Danzig en Litouwen voorzag de United Baltic Corporation door haar gebruikte postzegels van een firmaperforatie. In alle landen dezelfde. De vraag is of de zegels op een centrale plaats werden geperforeerd en daarna ter beschikking gesteld aan de diverse kantoren (lijkt omslachtig) of dat ieder kantoor over zijn eigen perforator van hetzelfde merk beschikte. De ansichtkaart van de eetzaal van het T.S.S. Estonia zou er op kunnen wijzen dat de rederij aan passagiers geperforeerde zegels ter beschikking stelde, bijvoorbeeld als die op doorreis korte tijd in een haven verbleven.

1b. De “Shell Company of Latvia Ltd”.

De oudste vermelding van de aanwezigheid van Shell in Letland waarover ik beschik, stamt uit 1930: de “Shell Vadonis, spēkratu eļļošanā”, een uitgebreide en verzorgde gids over de gebruiksmogelijkheden van motorolie. Op de laatste twee pagina's van het gidsje, 78 en 79, bevindt zich een lijst van de in Letland aanwezige opslagplaatsen en “bencīna automātu” (afb. 9 en 10).

Afb. 9 (40 %)

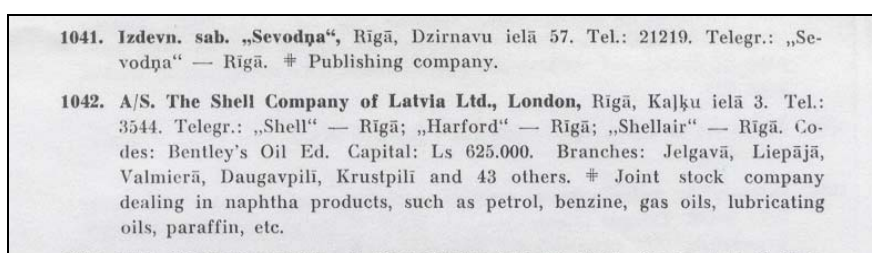

Afb. 6 (75 %)

Brief van het kantoor van de United Baltic Corporation Ltd. in Riga naar DAUGAWPILS, 12-13 dec. 1925. Gefrankeerd met 15 santimu (Mi. 104).

Afb. 7 (71 %)

Afb. 8 (88 %)

Nummer 1042 uit de Trade Directory of Latvia, 1939. Published by The Latvian Chamber of Commerce and Industry, Riga.

„SHELL“ bencīna automātu un noliktavu saraksts			
Noliktavas:			
Rīgā:	Kroņa ielā 13	Tālr.	92291
„	Milgrāvja ielā 12-a	„	35997
Liepājā:	Posjeta ielā 16	„	354
Jelgavā:	Lielā ielā 6	„	140
Valmierā:	Dzelzceļa pastā	„	169
Cēsis:	Rīgas ielā 6	„	3
Tukumā:	Tirgus laukumā	„	3
Daugavpilī:	Valdemāra ielā 5	„	130
Krustpilī:	Dzelzceļa stacijā	„	64 un 68
Rēzeknē:	Latgales prospektā 16	„	109
Kraslavā:	Dzelzceļa stacijā	„	21
Indrā:	Dzelzceļa stacijā	„	
Bencīna automāti:			
Nr. 1.	Rīgā Baznīcas ielā 4 (Dzirņu ielu stūrī) Tālr.	23292	
„ 2.	Karlīnes ielā 1	92116	
„ 3.	Majoros Omnibusa ielā 9	67	
„ 4.	Rīgā Kuģu ielā 16 (Soneru ielas stūrī) „	33137	
„ 5.	Valņu ielā 21/23 „AMERMOTOR“	20152	
„ 6.	Kieģeļu ielā „LATGAR“	28854	
„ 7.	Rāts laukumā	20343	
„ 8.	Cēsu ielā pie Jaunās Ģertrūdes baznīcas, Brīvības ielā 105 „	91469	
„ 9.	Basteja laukumā	22214	
„ 10.	Meža parkā, Kokneses prosp.	35302	
„ 11.	Merķeļa un Tērbatas ielas stūrī		
„ 12.	Lāčplēša ielā 70	33018	
„ 13.	Ellasa ielā 11	30255	
„ 14.	Rūpmaizā ielā	22768	
„ 15.	Brīvības ielā 10	20136	
„ 16.	Ganību dambī 27/31	92573	
„ 17.	Vidzemes šos. Nr. 91 „Villa Nova“		
Liepājā:	Rožu laukumā	1114	

Jelgavā:	Tirgus laukumā	Tālr.	105
Cēsis:	Valmieras un Parku ielas stūrī	„	181
Tukumā:	Tirgus laukumā	„	19
Saldū:	Upesmuižas ielā 11	„	118
Talsos:	Lielā ielā 33	„	9
Siguldā:	Pils ielā 1	„	242
Daugavpilī:	Baznīcas laukumā	„	12
Ropāžos:	Rusavu krogā. Tālr. Garkalne	„	8
Madonā:	Rīgas ielā 9	„	24
Aizputē:	Lielā ielā 26	„	110
Smiltē:	Gustava Adolfa laukumā 5	„	35
Vīrešos:	„Maz-Dukujos“, Pētersona mājā	„	1
Murjānos:	Sējas pag. Viganta mājā	„	1
Olainē:	Kausu mājās, Olaines pag.	„	124
Kuldīgā:	Liepājas ielā	„	62
Jēkabpilī:	Tirgus laukumā	„	27
Slokā:	Annas ielā	„	

Provincē kopskaitā vairāk par 100 kannu depo vietām.

Nemiet SHELL bencīnu no Shell tanka
un SHELL auto-eļļu no Shell kabineta

Afb. 10 (67 %)

Afb. 11 (67 %) Pagina 45. Al was het alleen maar om het plaatje.....

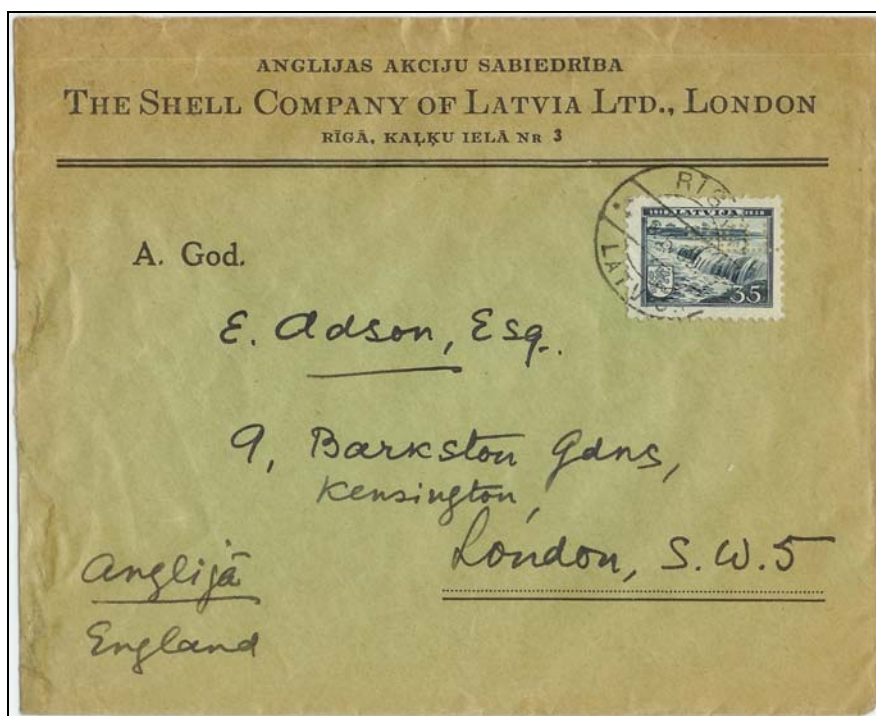
SHELL - Overzicht.

Michelnummer	Op los zegel met leesbare vroegste / laatste datum	Bekende poststukken met datum
117 2 s.	???.?.39	
149 1 s.	30.03.39	
233 5 s.	??.06.38 / 26.08.38	Vensterenvelop RIGA, 21.06.1938 Afb.2
235 20 s.	28.04.38 / 12.07.38	
236 35 s.		Brief naar Londen RIGA, 06.05.1939 Afb.12
264 3 s.	08.03.39 / 11.08.39	
265 5 s.	27.02.39 / 19.09.39	Vensterenvelop RIGA, 19.08.1939
267 20 s.	18.02.39 / 16.01.40	
269 35 s.	16.03.39	
272 5 s.	???.?.??	R-brief met blok van 8 zegels RIGA, 11.07.1939 Afb.13 Vensterenvelop RIGA, 14.07.1939
280 20 s.	???.?.39	
284 5 s.		Lokale R-brief RIGA, 19.09.1940
287 20 s.		Lokale R-brief RIGA, 19.09.1940 Afb.14
298 20 s. (LPSR)	14.01.41 De H mist linksboven een gaatje	

Afb.12 (70 %)

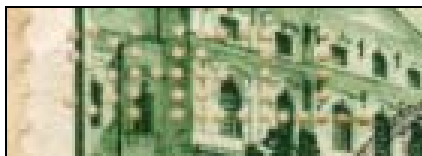
Brief van RIGA naar Londen, 6 mei 1939.

Gefrankeerd met 35 santimi (Mi.236) volgens het geldende buitenlandtarief.

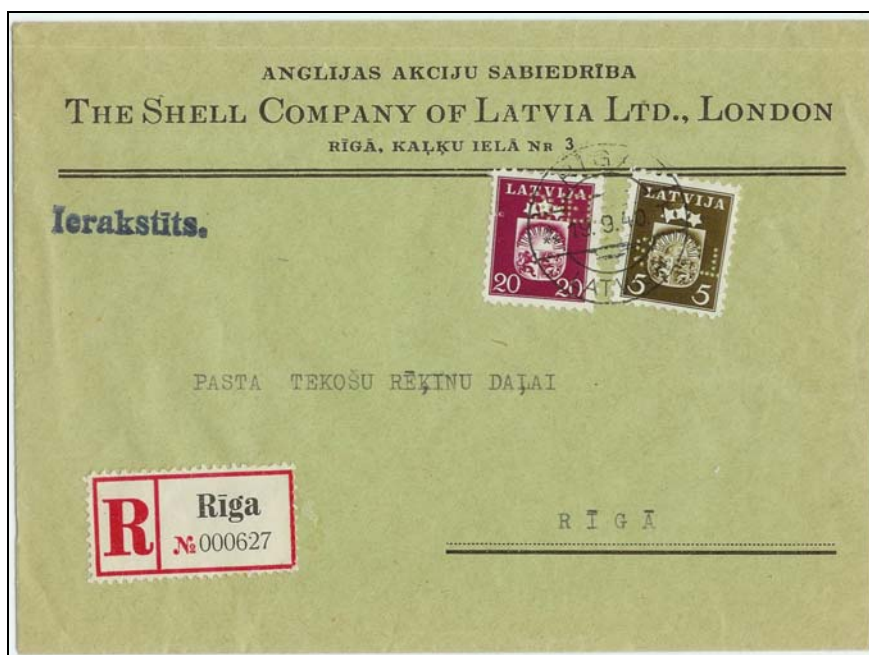
Afb.13 (70 %)

Aangetekende brief van RIGA naar BALVI, 11-13 juli 1939, met een blok van acht zegels van 5 santimi (Mi. 272). Het gaat hier op een officiële envelop van de Letse post voor het verzenden van betalingsvorderingen. (Col. W. Watzke).
Zie ook afb. 25.

Afb.14 (72 %)

RIGA, aangetekende brief, 19 sep. 1940. Verzonden drie maanden na de sovjetbezetting in juni 1940. Gefrankeerd met 5 santimi voor een lokale brief en 20 santimu aantekenrecht (Mi. 284 en 287).

L Ī G U M S .

Šodien starp MADONAS PILSĒTAS VALDI un Anglijas Akciju Sabiedrību THE SHELL COMPANY OF LATVIA LTD. LONDON, Rīgā, turpmāk sauktu "SHELL", ir noslēgts sekojošs līgums:

1.

Madonas pilsētas valde atļauj Shell'am uzstādīt vienu benzīna automatu benzīna resp. latola pārdošanai Madonas pilsētā, Vienības ielā, trotuāra malā, pretīm mājai Nr.9.

Piezīme A. Apakšzemes tvertne, tilpumā līdz 3000 litriem, tiks uzstādīta uz Madonas Kreditbiedrības gruntsgabala. Benzīna sūkņa kolonna tiks novietota trotuāra malā Vienības ielā, pretīm mājai Nr.9., un ieņems apm. 0,50 kv.mtr. lielu vietu.

Piezīme B. Benzīna sūkņa kolonna kopā ar visiem piederumiem un pārējo iekārtu paliek Shell'a īpašums.

2.

Shell maksā nomas naudu Ls. 300.- (trīs simti latus) gadā, skaitot no 1. jūlija 1939.gada. Nomas nauda nomaksājama Madonas pilsētas valdes kasē par katru nomas gadu uz priekšu.

3.

Maksāšanas termiņa nokavēšanas gadījumā Shell'am jāmaksā no parāda summas viens procents soda naudas mēnesī, pie kam nepilns mēnesis tiks skaitīts par pilnu.

4.

Shell'am ir tiesība cedēt šo līgumu ar Madonas pilsētas valdes atļauju trešām personām.

5.

Shell'am jāmaksā visi uz nomas objekta gulstošies valsts un pašvaldības nodokļi, kā arī nodokļi un citi izdevumi, kas saistīti ar tirdzniecību ar benzīnu un nomas objekta vispārīgo izmantošanu.

6.

Uz šī pamata uzstādītā benzīna automata tirgošanās laiks pielīdzināms Madonas pilsētas kioskiem.

Pēc līguma izbeigšanas Shell'am ir priekšrocība nomāt no jauna to pašu vietu benzīna automata uzstādīšanai.

7.

Šis līgums noslēgts uz sešiem gadiem, no 1939.g. 1.jūlija līdz 1945.g. 30.junijam, un izbeidzas bez iepriekšējas uzteikšanas līgumā paredzētā notecēšanas dienā.

8.

Visus izdevumus, saistītus ar šā līguma noslēgšanu, maksā Shell viens pats.

9.

Šis līgums izgatavots divos eksemplāros, no kuriem oriģinālu saņem Madonas pilsētas valde, bet norakstu Shell.

Rīgā, 1939. g. 22. jūnijā.

Anglijas akciju sabiedrība
The Shell Company of Latvia
Limited, London, nodaļa Rīgā

M. Heinbergs
Madonas pilsētas galva

A. Polfanders
Valdes loceklis

O. Krājis
Sekretārs

Re -

Het verdrag tussen Shell en de stad Madona had een looptijd van zes jaar. De loop van de geschiedenis zou, onvermoed, een heel andere zijn. De gelukwensen van Shell in het tijdschrift "Jaunākās Ziņas" van 17 november 1939 ter gelegenheid van de 21ste onafhankelijkheidsdag zouden de laatste blijken voor de sovjetbezetting in de zomer van 1940 (afb. 16).

1c. Skreiner & Lemmerich.

De graanmaalterij Skreiner & Lemmerich hield zich bezig met het malen van graansoorten als gerst en haver en de verwerking daarvan tot producten zoals bv. grutten en havermout. Het bedrijf handelde daar ook in.

De maalderij was gevestigd in de Moskauer Vorstadt, op nummer 14 in de Puškina ielā (Smolensker Strasse), vlak bij de hoek met de Maskavas ielā (Moskauer Strasse).

De Puškina ielā loopt ten zuiden van het station, haaks vanaf de oever van de Daugava naar de Dzirnāvu ielā (Mühlenstrasse).

Op de enveloppen staat het adres van het kantoor van de firma: "Scheunenstrasse 13", later veranderde dat in "P.O. Box 155" (afb.17).

De Scheunenstrasse heette (en heet nog steeds) in het Lets Šķūņu ielā en loopt in de oude stad van het

Afb. 15 (66 %)

LĪGUMS.

Verdrag, gesloten tussen het stadsbestuur van Madona en de Shell Company of Latvia Ltd, London.

In deze overeenkomst is onder andere het volgende overeengekomen:

1. Voor de verkoop van benzine en Latoil staat de stad Madona Shell toe een benzinepomp te plaatsen op het trottoir tegenover huisnummer 9 in de Vienības ielā.
Op het terrein van de Kredietvereniging Madona wordt een onderaardse opslagtank van 300 liter geplaatst.
Pomp en toebehoren blijven eigendom van Shell.
2. Vanaf 1 juli 1939 betaalt Shell jaarlijks een bedrag van Ls. 300.
5. Shell betaalt alle landelijke en plaatselijke belastingen en overige kosten die voortvloeien uit de benzinehandel en het algemene gebruik van het object.
6. De openingstijden van de benzinepomp zijn gelijk aan de algemeen geldende in de stad Madona.
7. Het verdrag treedt in werking op 1 juli 1939 en loopt af op 30 juni 1945.
9. Het verdrag is in tweevoud opgemaakt. Het origineel behoort aan het stadsbestuur, de kopie aan Shell.

Getekend te Riga op 28 juni 1939.

Afb. 16 (40 %)

Domplein naar de Kaļķu ielā (Kalkstrasse).

Ik ken vier brieven, alle naar Zwitserland en drie ervan gericht aan de "Schweiz. Gesellschaft für Tüllindustrie A.G." in Münchwilen (afb. 18).

Omdat de firmanaam niet op de voorzijde is gedrukt, zijn enveloppen van Skreiner & Lemmerich voor verzamelaars nauwelijks te herkennen.

S & L - Overzicht.

Michelnummer	Op los zegel met leesbare vroegste / laatste datum	Bekende poststukken met datum
104 15 s.	25.09.30	Brief naar Zwitserland RIGA 28.11.30
120 15 s.	06.06.31	Brief naar Zwitserland RIGA 30.12.31
121 20 s.	17.12.30 / 06.06.31	Brief naar Zwitserland RIGA 30.12.31
122 30 s.	31.01.31	
174y 10 s.	?04.33	
175 35 s.	21.05.32 / 05.04.33	
208 20 s.	16.03.33	
233 5 s.		Brief naar Zwitserland RIGA 26.10.37
235 20 s.	???.38	
236 35 s.	09.01.35 / 26.05.37	
255 10 s.	18.10.37	Brief naar Zwitserland RIGA 26.10.37
256 20 s.		Brief naar Zwitserland RIGA 26.10.37
269 35 s.		Brief naar Zwitserland RIGA 15.10.39
271 3 s.	05.09.39	

Afb. 17

Afb. 18

Brief van RIGA, 26 okt. 1937, naar Münchwilen in Zwitserland. Gefrankeerd met ondermee r2 zegels uit de serie ter gelegenheid van de 60ste verjaardag van president Ulmanis (Mi.255 en 256). De totale frankeerwaarde bedroeg 35 santimi, het tarief voor een brief naar het buitenland.

2 De perforaties nader bekeken.

Een perforatie werd vanaf de voorzijde in de postzegel aangebracht om in het zegelbeeld de juiste weergave van de letters te krijgen. In de praktijk valt de herkenbaarheid van de perforatie (en daar ging het toch om...) nogal tegen, zeker als een perfin zich nog op een poststuk of op een uitknipsel bevindt. Daarbij speelt de kleur van de postzegel een belangrijke rol.

Daarom kijken we bijna automatisch naar de witte achterzijde van de zegel, maar dan zien we de perforatie uiteraard in spiegelbeeld.

Toch ken ik ook een aantal perforaties die er, vanaf de achterzijde gezien, "goed" op staan (afb. 1a en 1c). Daarvoor heb ik twee verklaringen. De eerste is dat de zegel eenvoudig met de witte achterzijde naar boven in de perforator werd gelegd, maar iemand moet wel heel verstrooid en onoplettend geweest zijn om dat te doen. Als het wel bewust gebeurde, was dat wellicht omdat er in een wit oppervlak beter gemikt kon worden om de perforatie op de juiste plaats te krijgen. Wie weet én het kan, maar er is een betere verklaring. Die volgt verderop.

United Baltic Corporation Ltd.

De vroegste afstempeling op een zegel met de perforatie UBC / L is bekend van juni 1921, de laatste van november 1929: een gebruiksperiode van 8½ jaar.

De drie kopstaande perforaties die ik ken zijn allemaal van deze firma, dat lijkt slordig....

Maar hoe de perforaties ook zijn aangebracht en hoe het zegelformaat ook is, altijd bevindt de bovenkant van de letters UBC zich op 6 mm van de bovenrand (of onderrand in het geval van een kopstaande perforatie).

De verklaring voor zowel de kopstaande als de spiegelbeeldige perforaties ligt in de drang naar efficiëntie van de medewerker (m/v) die de perforaties moest aanbrengen. Die vouwde twee rijen zegels dubbel en perforeerde ze allebei tegelijk. Het resultaat: één perforatie helemaal zoals het hoorde en één kopstaand, maar wel goed leesbaar op de achterzijde (afb. 19a en 19b).

Omdat alle perforaties zich op gelijke hoogte van de bovenrand bevinden neem ik aan dat de perforator met een aanlegrandje was uitgerust. Op grond van een strip van vijf zegels (**afb. 20**) durf ik nog wel een conclusie te trekken: er konden meerdere zegels tegelijk naast elkaar worden geperforeerd. De onderlinge afstanden tussen de perforaties zijn zo regelmatig (bv. van L tot L steeds 23 mm met een afwijking van een ½ mm) dat die naar mijn idee onmogelijk een voor een kunnen zijn aangebracht.

Skreiner & Lemmerich.

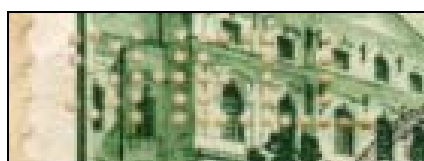
Als ik de meer dan tien perforaties S & L in mijn verzameling bekijk, kan ik niet anders dan vaststellen dat die flink door het zegelbeeld stuiten: hoger - lager, links - rechts (**afb. 21**), enigszins scheef en één maal dwars (**afb. 1c**).

De conclusie kan niet anders zijn dan dat de zegels één voor één werden geperforeerd en dat de bediener van het apparaat het zonder aanlegrand moest stellen en was aangewezen op zijn/haar eigen vermogen om goed in te schatten waar de pinnen van de perforator in de zegel moesten landen. De firma Skreiner & Lemmerich perforeerde haar postzegels van september 1930 t/m oktober 1939, ruim 9 jaar.

Shell Company of Latvia Ltd.

Bij een eerste blik op mijn zegels met de SHELL perforatie valt op dat die gelijkmatig zijn aangebracht: de bovenkant van het woord SHELL altijd op 11 mm van de bovenkant van de zegel. Ik neem dus aan dat de perforator was uitgerust met een aanlegrandje. Ook ken ik geen kopstaande of spiegelbeeldige perforaties. Allemaal keurig.

Voor deze beschrijving had ik ook de beschikking over een aantal grotere zegels, een horizontaal paar, een blok van vier zegels en zelfs een blok van 8 op een brief (**afb. 13**).

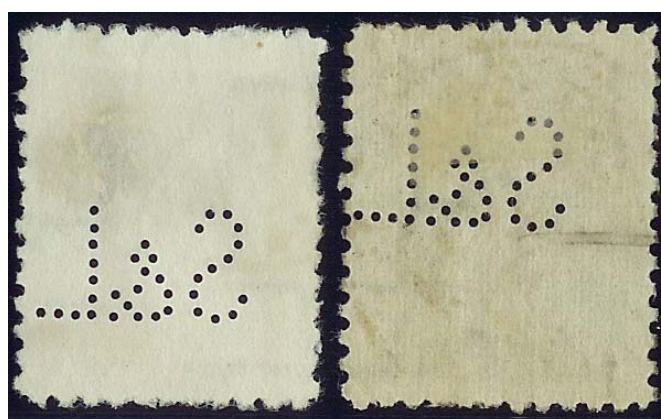
Afb. 19a

Afb. 19b

Afb. 20

Afb. 21

Afb. 22

Afb. 23

Afb. 24

Afb. 25

Ook op 6 okt. 1937 verzond "The Shell Company of Latvia, Ltd., London" in een daartoe bestemde speciale enveloppe betalingsvorderingen naar het postkantoor in BALVI.

De multinational gebruikte toen nog ongeperforeerde zegels (Mi. 256).

Zelfs op één grotere zegel is al meer dan één perforatie zichtbaar (afb. 22) en het blok van 4 laat zelfs drie perforaties naast elkaar zien (afb. 23). Ook Shell beschikte dus over een meer-voudige perforator.

Het blok van 4 is ook om een andere reden interessant: de twee horizontale rijen met het woord SHELL lopen namelijk exact parallel op 29 mm van elkaar. Zegels van het Letse standaardformaat, zoals de landswapenzegels, zijn ook 29 mm hoog en de twee rijen staan in de zelfde positie ten opzichte van elkaar en niet kopstaand zoals de zegels van afbeelding 19. Het moge duidelijk zijn: met de perforator op het Shell kantoor konden (minstens) twee rijen postzegels te gelijk worden geperforeerd. Het blok van 8 zegels op de brief bevestigt de 2 rijen perforatietechniek

Die rijen waren minstens drie zegels breed, meer kan ik er met het beschikbare materiaal niet vaststellen. Maar ik vermoed, gelet op de UBC perforatie, dat er minstens vijf zegels in één keer konden worden geperforeerd.

De zegels van het blok van acht werden niet in één keer geperforeerd. Er is namelijk een klein, maar duidelijk zichtbaar, hoogteverschil te zien in de stand van de perforaties in de linker 4 zegels en de rechter 4 zegels. Daarnaast bedraagt daar de afstand tussen de woorden SHELL 10 mm, terwijl 6½ mm normaal is.

Het blok van 8 zegels heeft dus geen doorlopende perforatie van twee rijen van 6 zegels, middenin zit een "breuk". Zo'n breuk is ook goed zichtbaar in het paartje zegels van afbeelding 24.

SHELL perforaties zijn bekend van april 1938 t/m jan. 1941. Jammer genoeg kan ik van de laatst bekende perforatie, in een postzegel uitgegeven tijdens de sovjetbezetting, geen afbeelding laten zien. Ik weet niet meer wie de eigenaar er van is.....

Alle drie de firma's gebruikten een perforator die was ingesteld op postzegels van het formaat van de landswapen zegels en de zegels van serie ter gelegenheid van de nieuwe Letse grondwet uit 1934 (Mi. 232-237).

In grotere zegels zien we, zoals hierboven getoond, de perforatie meerdere keren terugkomen.

Afbeelding 26 laat zien dat het aanbrengen van een perforatie in een zegel met een kleiner formaat problemen opleverde.

Tot slot

Aan de overzichten werkten mee: Wolfgang Watzke, Igor Irikov, Dick Schep, Manfred Mrotzek en Rainer Lehr. De eerste zorgde bovendien voor afbeelding 13 en de laatste stelde een groot aantal afbeeldingen van losse zegels ter beschikking. Harry von Hofmann kon me vertellen over de graanmaalderij van Skreiner & Lemmerich. Aan allen een welgemeend "bedankt".

Zo af en toe duikt er weer ergens een perfin op. Ik houd me aanbevolen voor meldingen en/of afbeeldingen daarvan.

◀

Afb. 26

Detail van de brief van afbeelding 14 met twee zegels uit de "kleine" landswapen-serie, Mi. 284 en 287.

Literatuur:

Letland handboek "Die Briefmarken in Lat-Währung 1923-1940", Harry von Hofmann Verlag Hamburg, 2000. Pagina's 229-230.
Het handboek vermeldt andere gebruiksdato. In dit artikel noem ik in de

overzichten alleen zegels die ik daadwerkelijk gezien heb of waarvan ik de gegevens heb gekregen van mij bekende verzamelaars.

De twee kleine advertenties met betrekking tot Shell zijn afkomstig uit Letse toeristische folders.

VREEMDE VLAGGEN OP EEN LITOUWSE POSTZEGEL

Olav Petri

Kort voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog vond in Kaunas het Europees Kampioenschap basketbal plaats. De hoogste waarde van 3 postzegels die deze gebeurtenis memoreerden, Mi 431, toont volgens Michel, “die Flaggen der 17 Nationen welke der Internationalen Korbballvereinigung (FIBB) angehören”. De Franse Yvert zegt dat het “drapeaux des 17 nations participants” zijn (van genoemd kampioenschap). Het handboek Postage stamps of Lithuania, (New York, 1978) van Jonas Grigaliunas en anderen, meldt dat het de vlaggen zijn van de 17 deelnemende landen “nation-members who competed in this tournament”. Dit leidde tot twee vragen die nauw met elkaar verbonden zijn: welke vlaggen zijn afgebeeld op de postzegel en welke landen namen deel aan het kampioenschap. Deze vragen leverden een speurtocht op het internet op met - zoals vaak - halve antwoorden en weer nieuwe vragen. De gebruikte zoektermen waren combinaties van de afkorting FIBB/FIBA, basketbal, Olympics en landennamen in diverse combinaties. Behalve de wikipedia leverde dit de officiële sites op van de internationale en van nationale basketbalorganisaties.

Een onbekende vlag

Maar nu allereerst enkele zaken die bij het bekijken van de zegel al direct opvielen. De postzegel is uitgevoerd in één kleur, zwartviolet, dus het is niet eenvoudig te zien of een bepaalde vlag de Nederlandse is of bijvoorbeeld de Litouwse. Daarvoor zijn de kleur nuances te gering. Prominent aanwezig is de Duitse vlag uit de Hitlerjijd die overduidelijk de swastika laat zien. De Italiaanse vlag toont het kruis van Savoye van het toenmalige koninkshuis. Verder is de vlag van Turkije te

Aanleiding voor een speurtocht:

Na 30 jaar reorganiseerde ik mijn veel te rommelig geworden Litouwenverzameling en kwam daarbij een zegel tegen die mijn nieuwsgierigheid wekte, een postzegel met veel vlaggen.

Afb. 1 (220 %)

zien, wat de gedachte opriep dat het tot Europa behoren van Turkije destijds blijkbaar geen punt van discussie was. (Anno 2009 is Turkije net als Israël lid van de Europese tak van de basketbalfederatie). Een vlag bleef lang een raadsel: hij toont de halve maan en drie sterren. Welke andere moslimstaat deed mee aan het kampioenschap? Wellicht het Franse mandaatgebied Syrië, of de eigenlijk Turkse provincie Alexandrette, in die tijd de kortstondige Republiek Hatay? Was er wellicht een voormalig Turks eiland in de Middellandse zee dat onder eigen vlag meedeed? Of mochten Franse gebieden als Marokko of Tunis onder eigen vlag meedoen? De onbekende vlag bleek die van het koninkrijk Egypte te zijn, drie sterren op een groen veld. Hoorde Egypte opeens ook al bij Europa? Nee,

het zat anders, zie verderop in dit artikel.

Welke landen namen deel in 1939?

Een stuk sportgeschiedenis.

Deze vraag leek eenvoudig te beantwoorden, maar was het niet. De 17 afgebeelde vlaggen zorgden voor veel verwarring. Stukje bij beetje werd duidelijk hoe de situatie en het deelnemersveld in de basketbalwereld er in de jaren '30 uitzag.

De huidige FIBA, ook bekend als FIBB, heette oorspronkelijk FIBA, was opgericht in 1932. De oprichters van de FIBA waren: Argentinië, Tsjecho-Slowakije, Griekenland, Italië, Letland, Portugal, Roemenië en Zwitserland. FIBA was de afkorting van de Fédération Internationale de Basketball Amateurs. In 1989 werd besloten ook professionals toe te laten,

waardoor de A zijn oorspronkelijke betekenis verloor. Beide afkortingen worden op het internet gebruikt.

De FIBA wilde graag per werelddeel kampioenschappen organiseren, maar in Afrika had men maar één lid, Egypte, dat dus geen tegenstanders had. Daarom kregen de Egyptenaren toestemming in 1937 in Letland mee te doen met de Eurobasket. Veel plezier hebben ze daar niet aan beleefd, want ze eindigden met een superlage score en deden in 1939 niet mee in Kaunas. In 1934 telde de FIBA volgens de eigen site 17 leden. Bij de 8 oprichters kwamen België, Oostenrijk, Egypte, Spanje, Estland, Frankrijk, Duitsland, Portugal, USA, Polen. Vreemd genoeg is dat één land meer dan de 17 die de FIBA rekent.

In 1935 organiseerde de FIBA het eerste kampioenschap, de zogenaamde Eurobasket en wel in Zwitserland, waar de organisatie haar zetel had. Tien Europese landen namen deel, Letland, Spanje, Tsjechoslowakije, Zwitserland, Frankrijk, België, Italië, Bulgarije, Hongarije en Roemenië. Letland won.

In 1936 deed men mee met de Olympische Spelen in Berlijn met aanvallend 23 landen, waarvan 2 zich terugtrokken. Ik bespaar de lezer de opsomming van de deelnemers! Argentinië deed niet mee. Ook Litouwen ontbrak. De USA won goud. Nazi Duitsland, waarvan de vlag zo markant midden in het vlaggenlint op de postzegel staat afgebeeld, werd bij de Olympische Spelen in Berlijn al in de voorronden uitgeschakeld.

In 1937 vond de tweede Eurobasket plaats (in Riga). De FIBA telde inmiddels 36 leden. Slechts 8 landen namen deel: De drie Baltische staten, Frankrijk, Polen, Tsjechoslowakije, Italië en Egypte.

De derde Eurobasket werd in 1939 georganiseerd in Litouwen, de winnaar van 1937.

In Litouwen zouden volgens alle gevonden overzichten en scorelijsten slechts acht landen meegedaan hebben: Frankrijk, Polen, Italië, Estland, Letland, Litouwen, Finland, Hongarije. Litouwen won, Letland werd tweede, Polen derde. Van al dan niet regionale voorrondes die buiten Litouwen gehouden werden en waarbij landen uitgeschakeld konden worden, is nergens sprake. De in overzichten genoemde voorrondes zijn steeds ter plekke, tijdens het kampioenschap gehouden.

Welke vlaggen zijn afgebeeld op de postzegel?

Waar komt het getal 17 vandaan? De afgebeelde vlaggen zijn evident niet die van de acht oprichters van de FIBA. Hoe ik de deelnemende landen aan de drie Eurobasket kampioenschappen ook optel (1935 + 1937 + 1939 = 15,) ik kom niet tot 17 landen. De 17 landen die volgens de Fiba in 1934 lid waren, zijn het niet. Evenmin zijn het de vlaggen van de deelnemers aan Eurobasket 1939 plus 1937 samen genomen. Ook zijn het niet devlaggen van de deelnemers aan de Olympische Spelen van 1936. Enkele op de zegel vertegenwoordigde landen (Griekenland, Turkije, Engeland en Duitsland) hebben aan geen enkele Eurobasket deelgenomen, Turkije werd lid in 1936 en alleenl mee aan de Olympische Spelen. Tot de oprichters van de FIBA, maar niet-tot de deelnemers aan Eurobaskets behoorden het wel afgebeelde Portugal en Griekenland. Mede-oprichter Argentinië ontbreekt als niet Europees land. Tsjechoslowakije nam deel in 1937 maar is niet afgebeeld, begrijpelijk, aangezien het land in oktober 1938 na München slechts als rompstaat bestond en in maart 1939 ophield te bestaan. Misschien zijn de vlaggen gekozen door de grafisch ontwerper van de Litouwse Postertijen en had deze carte blanche...

Nationale vlaggen ondergaan door gewijzigde politieke omstandigheden soms een verandering. Daarmee reke-

ning houdend meen ik in volgorde van links naar rechts op de postzegel te zien:

Bovenste rij Litouwen, Groot Britannië, Frankrijk, Duitsland, Estland, Italië, Polen, Zwitserland, koninkrijk Joegoslavië (lid sinds 1936).

Onderste rij: Turkije, Roemenië of België (beide landen waren destijds lid), Hongarije, Griekenland, Portugal, Luxemburg (lid sinds 1934, Nederland heeft ongeveer dezelfde vlag maar werd pas in 1946 lid), Egypte en Letland.

De serie begint dan met de vlag van het eigen land, gevolgd door die van de drie grote mogendheden. De verdere volgorde is strikt willekeurig, want de andere Baltische landen zijn niet bijeen geplaatst en Egypte als buitenstaander is geen hekkensluiter. Zeker niet afgebeeld zijn Ierland (lid sinds 1947) en Bulgarije. Bulgarije heeft boven een witte baan en er is geen vlag afgebeeld met drie banen waarvan de bovenste wit is.

Tot slot

De volgende mogelijkheid speelt uiteindelijk door het hoofd: wellicht zijn het de vlaggen van de landen die uitgenodigd waren voor deelname en die vervolgens al dan niet zich aangemeld hebben voor deelname. Mogelijk bieden Litouwse archieven via het internet informatie over deze zaak, maar helaas beheers ik de taal niet. De FIBA meldde in een reactie dat ze mij geen nadere informatie kon verstrekken dan die op de eigen site staat.

N.B.

Drie bij de FIBA aangesloten nationale bonden waren zo vriendelijk enkele jaartallen te verifiëren, waarvoor hartelijke dank.

1000 JAAR LITOUWEN : DEEL 2

Leonas Veržbolas

Om de slag bij Grünwald in 1410 te herdenken zijn niet alleen Litouwse maar ook Poolse en Oekraïense postzegels uitgegeven. (1932 - 2001 - 2005).

Op het blok van **2005** wordt de slag van Pobaïskas (1435) afgebeeld (1), waar het leger van Sigismund Kęstutaitis, Grootvorst van Litouwen, de geallieerde troepen van Švitrigaila en de Lijflandse Orde definitief overwonnen heeft.

5	6
1	3
2	4

Verder ziet men hoe het eerste Statuut van Litouwen in 1529 wordt aangenomen (2). Het is de eerste verzameling wetten van het Grootvorstendom Litouwen en omvat staatsrecht, strafrecht, burgerlijk recht en andere wetgevingen.

Žygimantas Augustas kondigde, om meer inkomsten voor zijn oorlogen te kunnen verwerven, in 1557 de hervorming van de Staatseigendommen aan (3), die het feodale landbezit en de positie van de lijfeigenen (horigen) bevestigt.

Vervolgens wordt de Unie van Lublin afgebeeld (4), waar het Grootvorstendom Litouwen en het Koninkrijk Polen zich verenigen tot één staat. Deze unie wordt gesymboliseerd door onder andere de verschillende wapens op veld 5 en de randen van het blok.

Op veld 6 ziet men het eerste Litouwse boek, de Catechismus van Martin Mažvydas, dat in 1547 in Königsberg wordt uitgegeven.

1932 Litouwse zegel

2001 Poolse zegel

2005 Oekraïense zegel

Op de 450^e verjaardag van de Catechismus werd een postzegel en een blok uitgegeven. Voor filatelisten is de eerste oplage van deze zegel en blok interessant, omdat die in de staatsdrukkerij van Boedapest met een schrijffout *Pirimajai* in plaats van *Pirmajai* werd gedrukt. Deze oplage werd direct vernietigd, maar een paar overgebleven zegels en blokken (met fout) werden filatelistische rariteiten.

Op het blok uit **2006** staat Grootvorst (1576 -1586), Stephan Bator, die een jaar eerder als Koning van Polen gekozen werd. Hij heeft de strijdkrachten verenigd en met succes de Litouwse Oorlogen beëindigd. Hij dwong de Russen hun veroveringen op te geven en het vredesverdrag te ondertekenen. Hij heeft veel bijgedragen aan de ontwikkeling van het land, onder meer door de stichting van Universiteit van Vilnius (1) en de regeling van het postwezen.

Aan deze thema's zijn ook postzegels gewijd.

1	2
5	6
3	4

In 1667 werd in Andrusov de wapenstilstand tussen de Pools-Litouwse staat en Rusland afgesloten (2). Overeenkomstig het vredesverdrag van 1686 moesten alle Russische troepen uit Litouwen teruggetrokken worden, maar Litouwen moest Smolensk afstaan.

Sinds 1788 wordt de vierjaarlijkse zitting van de Sejm (landdag) van de beide volkeren gehouden (3). Daarin werd ook de belangrijkste nieuwe wet – de constitutie van 3 mei 1791 – aangenomen.

Deze veranderde de staat in een erfelijke monarchie. Wetten mogen alleen worden afgekondigd door de Sejm, de adel behoudt de oude rechten en voor de boeren blijft de vroondienst (lijfeygenschap).

Blok uit 1997 met de titelpagina van de Catechismus van M. Mažvydas en blik op Königsberg.

2004 wordt het 425-jarige bestaan van de Universiteit van Vilnius gevierd. Op het zegel de portretten van Stephan Bator en de eerste rector Petras Skarga.

2001. Het decreet van Stephan Bator van 1583, waarin de post wordt geregeld

1988 in Polen wordt ter herdenking van 200 jaar vierjaarlijkse landdag een postzegel uitgegeven met de voorzitters van de Sejm, Stanisław Małachowski en Casimir Nestor Sapieha.)

1975 Generaal T. Kosciuszko;

1979 Gedenkteken voor T. Kosciuszko in Philadelphia (USA).)

Een opstand tegen de adel en de Russische invloed wordt in 1794 geleid door Tadas Kosciuszko en heeft tot inzet de onafhankelijkheid en het voortbestaan van Polen – Litouwen. In Polen zijn verschillende zegels aan Tadas Kosciuszko gewijd.

Het blok uit 2007 is gewijd aan de wedergeboorte van Litouwen in de 19^e en 20^e eeuw.

De eerste Litouwse krant *Aušra* wordt in 1883 in Pruisen gedrukt en illegaal over de Russische grens naar Litouwen gebracht. Uitgever is Dr. Jonas Basanavičius (1).

1	2
3	4
5	6

Op de serie van 1933 naar aanleiding van de 50^e verjaardag van de krant, zijn de redacteur en de medewerkers van de *Aušra* afgebeeld. Op zegel 3 zien we de Stadszaal van het Stedelijk Paleis van Vilnius (Nu Philharmoniezaal), waar in 1905 de grote Landdag van Vilnius samenkwam. De 100^e verjaardag werd ook met postzegels herdacht, met de toenmalige zaal en de voorzitter van de Sejm, Dr. J. Banasovičius.

Het gebouw in Vilnius waar de acte van onafhankelijkheid van 16 februari 1918 werd ondertekend en de handtekeningen onder de acte. (4). Op de siervelden een foto van de Litouwse Raad die de acte ondertekende. (5, 6).

Tot de bevestiging van de nieuwe Litouwse staat heeft – naast de acte van onafhankelijkheid en andere documenten – ook de uitgifte van de eerste Litouwse postzegels bijgedragen.

De gedenkdagen van de onafhankelijkheidsverklaring werden met verschillende postzegels geboekstaafd. (1910-1939-2008-1998).

A. Višteliauskas
(1837-1918)

P. Vileišis
(1851-1926)

dr. J. Šliūpas
(1851-1944)

dr. J. Basanavičius
(1851-1927)

2004

1918 1e Vilnius uitgave

1920. 2 Jaar

1939. 20 Jaar
Dr. J. Basanavičius en andere ondertekenaars

2008. 90 Jaar
Dr. J. Basanavičius

1998. 80 Jaar
Onafhankelijkheidsverklaring en de
ondertekenaars

Het blok uit **2008** toont de gebeurtenissen uit het Interbellum. In 1918 het eerste kabinet en de minister-president Augustinas Voldemaras (derde van links) (1). Verder de bij de eerste verkiezingen in 1920 gekozen Landdag bij de opening. (2). Als voorzitter werd Aleksandras Stulginskis gekozen. Later werd hij ook president van de Republiek.

1	2
3	4
5	6

Stichting van de Universiteit van Litouwen in Kaunas (1922). Bij het Universiteitsgebouw de professoren die de Hogeschool gesticht hebben. (3). Het Memelgebied (Klaipėda) komt bij Litouwen (1923). De toenmalige minister-president E. Galvanauskas (4.) De opening van de Žemaitigos Chaussee in 1939, die de voorlopige hoofdstad Kaunas met de Oostzee verbindt. De minister ondertekent de acte van voltooiing. (5). De terugkeer van de stad en het gebied van Vilnius (6).

1920 serie naar aanleiding van de eerste Sejm

Het laatste blok gewijd aan het 1000-jarig jubileum verscheen in **2009**. De postzegels, afgedrukt tegen de achtergrond van de Nationale Driekleur, herinneren aan de belangrijkste gebeurtenissen in de recente geschiedenis. De naoorlogse partizanen en de in 1949 aangenomen afkondiging van de Partizanenbeweging. (1). In 1972 werd begonnen met de uitgave van de illegale *Kroniek van de Katholieke Kerk van Litouwen* (2). In 1988 ontstaat Sajudis, de beweging tot verandering in Litouwen. (3).

1	2
3	4
5	6

De Opperste Raad van Litouwen heeft op 11 maart 1990 de Acte van Herstel van de onafhankelijke staat aangenomen. (4)

Correctie Deel 1 (HBG 54)

In deel 1 (HBG 54 ; p. 50) is vermeld dat Vilnius al in 1373 hoofdstad was van het Grootvorstendom Litouwen. Dit moet 1323 zijn.

1999. 50 Jaar
vrijheidsstrijdbeweging

2009 Partizanenleider
Jonas Žemaitis-Vytautas

2008 20^e verjaardag veranderingsbe-
weging

10 Jaar onafhankelijkheid. Tekst en handtekeningen van de onafhankelijkheids-
verklaring. Het parlamentsgebouw waar de verklaring werd aangenomen.

In 2004 werd Litouwen lid van de Europese Unie en in 2007 sloot het zich aan bij
het verdrag van Schengen.

LETLAND : GESCHREVEN “PIEMAKSAT”

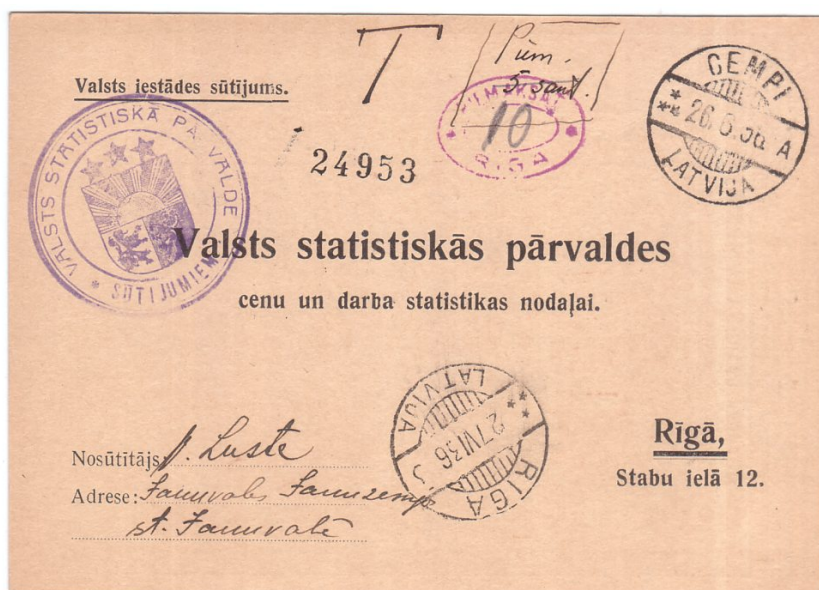
Igor Irikov en
Ruud van Wijnen

Op kleine Letse postkantoor-tjes beschikte de postbeambte niet over een standaard strafport-stempel. Maar er viel voor hem wel iets te kiezen: óf er van zijn eigen budget een laten maken, óf gewoon met de hand op een poststuk schrijven dat er door de ontvanger strafport betaald diende te worden.

Een jaar geleden schreven we in “Het Baltische Gebied” nummer 53 over lokaal vervaardigde strafportstempeltjes. Duidelijk werd dat er zelfs in de kleinste dorpjes en gehuchten postbeambten waren die zich de luxe van zo’n stempeltje wilden én konden permitteren.

Toch zullen ze die maar heel af en toe gebruikt hebben, zo veel post ging er immers niet door hun handen....

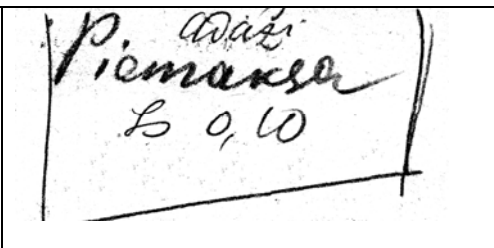
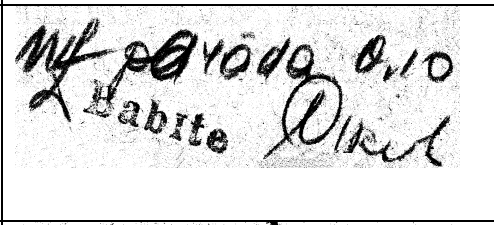
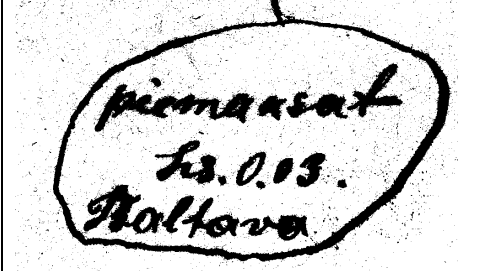
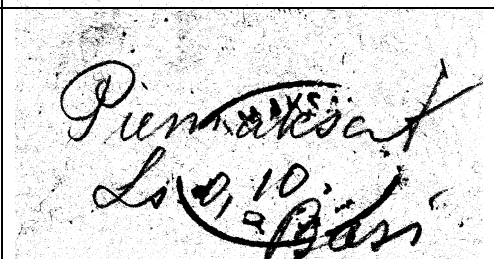
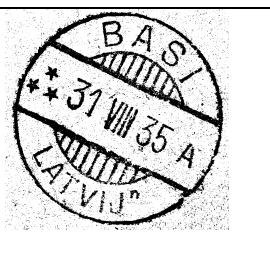
De meeste postbeambten zullen hun financiële potje echter niet aangesproken hebben en het woord “piemaksat” (te betalen) eenvoudigweg met pen of potlood op het poststuk vermeld hebben. Daardoor kennen we nu een bonte verzameling geschreven aanduidingen. Ze zijn, net als de lokale stempeltjes, aangetroffen op de bewaard gebleven antwoordkaarten gericht aan het Bureau voor Statistiek in Riga (afb. 1).

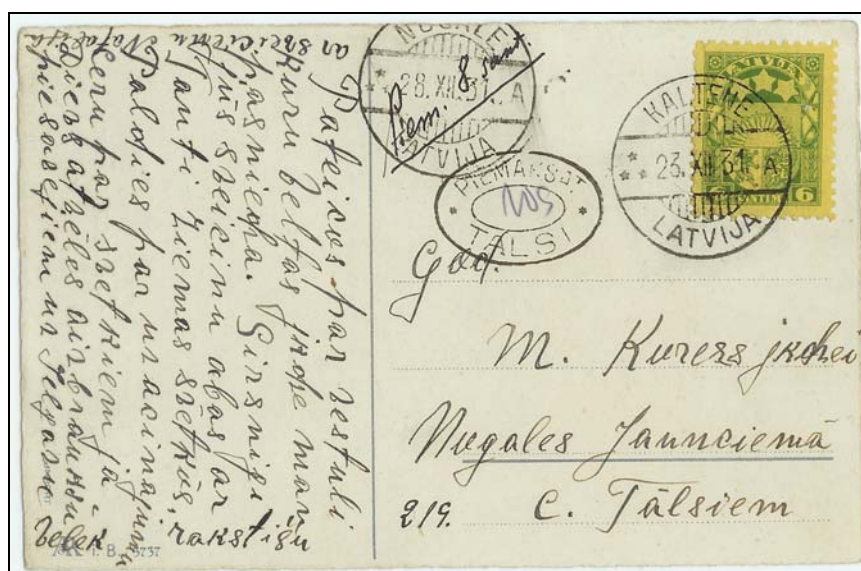

Afb. 1 (%)

Officieel briefkaartformulier naar het Bureau voor Statistiek in Riga. In het gehucht CEMPI op 26 mei 1936 belast met 5 santimi strafport: “Piem. 5 sant.” en een “T”. De postbeambte kende kennelijk de regel voor het vaststellen van een strafport niet: twee maal het ontbrekende bedrag. Zijn fout werd in Riga gecorrigeerd: ovaalstempeltje PIEMAKSAT RIGA met geschreven “10”.

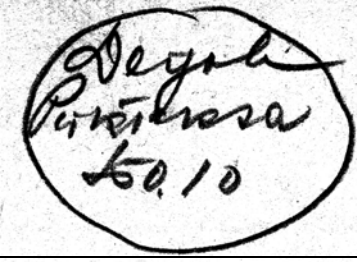
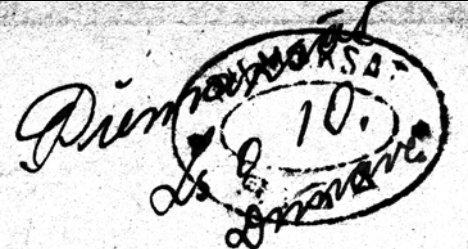
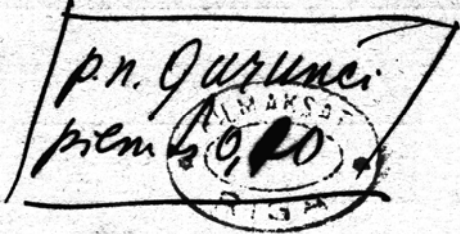
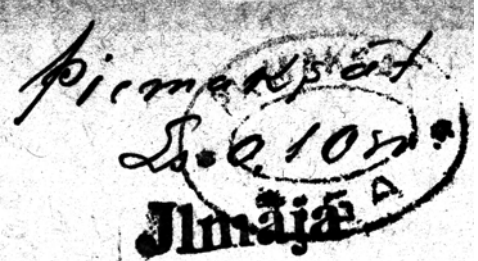
Alle 69 geschreven aanduidingen in het overzicht, samengesteld door Igor Irikov, werden in de jaren 1935-1937 aangebracht. Deze concentratie is te danken aan het gegeven dat een groot aantal statistiekkaarten uit die periode behouden is gebleven, net na het beëindigen van de portvrijdom per 1 mei 1935. Ook uit andere jaren kennen we geschreven “piemaksat” en zo af en toe vinden we er een, verborgen in de massa (afb. 2). Opletten dus.....

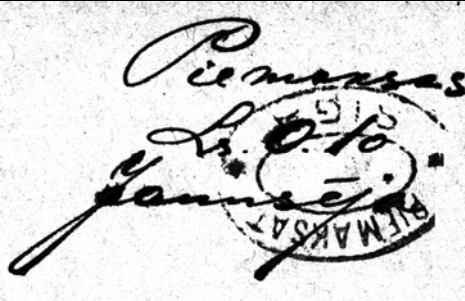
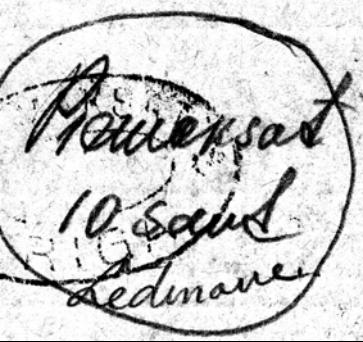
1.		
2.		
3.		
4.		

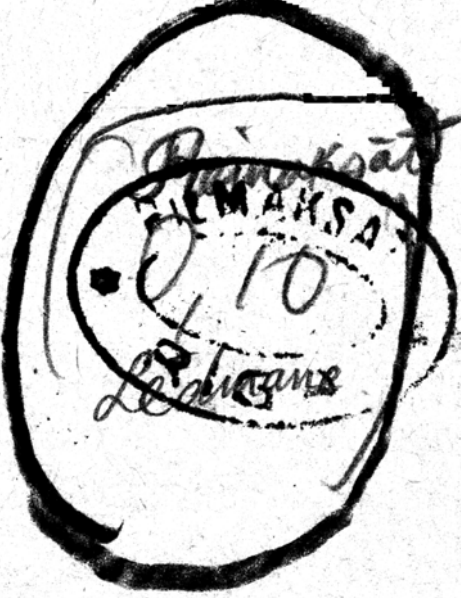
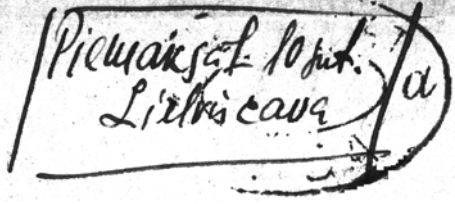
Afb. 2 (81 %)

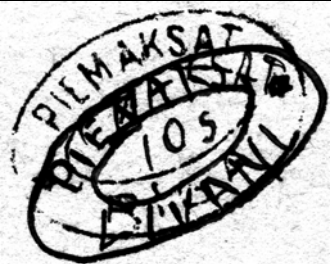
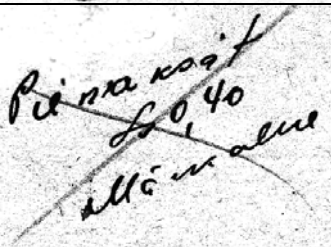
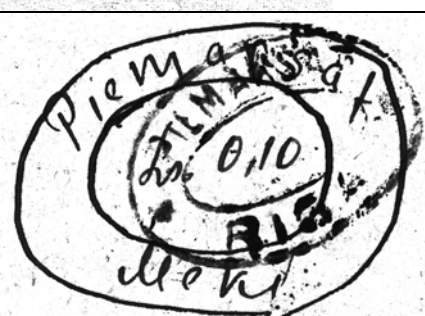
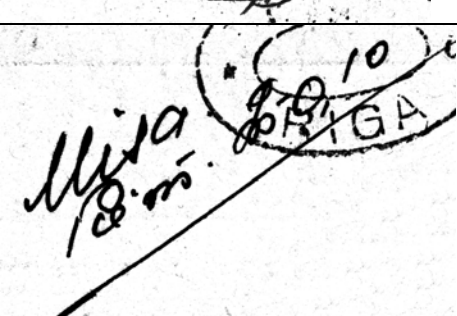
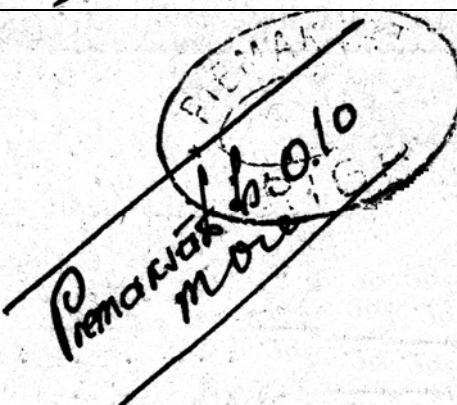
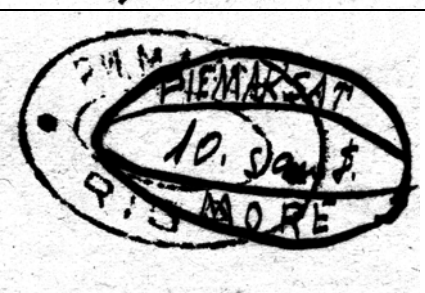
5.	PIEMAKSĀT Ls. 0,10. <i>V. Striņķ.</i>	
6.	<i>Piemaksāt 10, ka</i> <i>Beja</i>	
7.	<i>Piemaksāt</i> <i>Ls. 0,10</i> <i>Bērzpils</i>	
8.	<i>Bukaiši</i> PIEMAKSĀT 10 MEZMĒRĀ	
9.	<i>7. Pim.</i> PIEMAKSĀT 10 2.5.34	
10.	<i>PIEMAKSĀT</i> <i>0,10</i> <i>1935</i>	

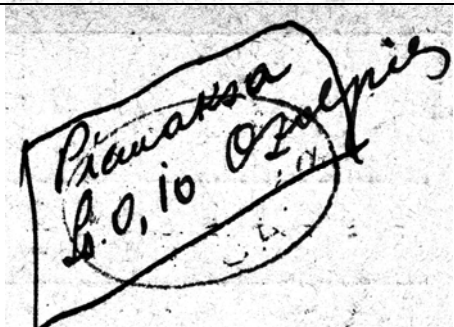
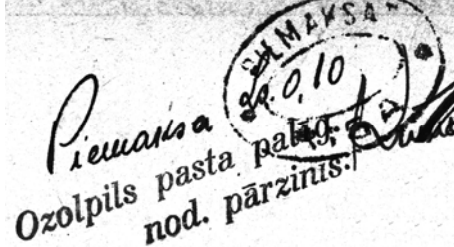
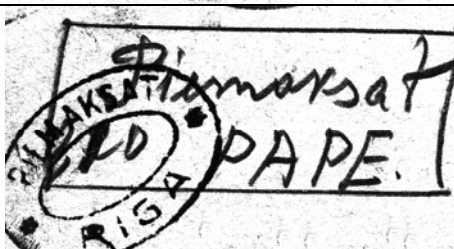
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		

17.		
18.		
19.		
20.		
21.		

22.		
23.		
24.		
25.		
26.		
27.		
28.		

29.		
30.		
31.		
32.		
33.		

34.		
35.		
36.		
37.		
38.		
39.		

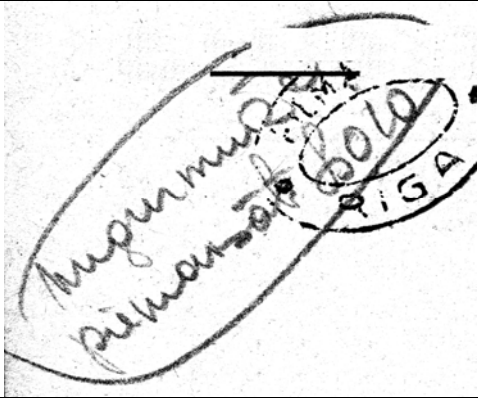
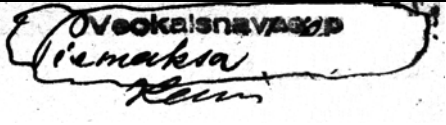
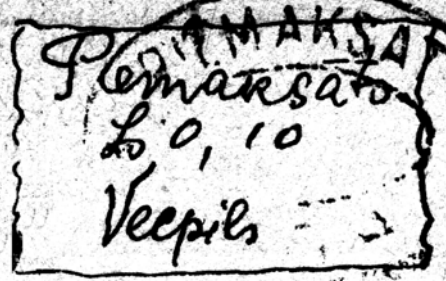
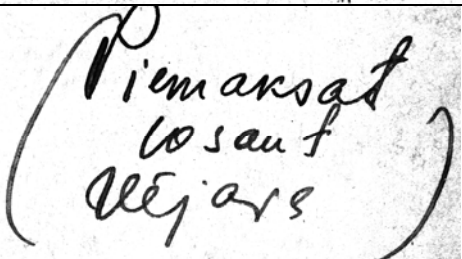
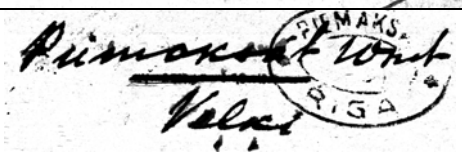
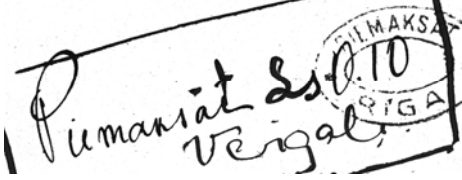
40.		
41.		
42.		
43.		
44.		
45.		

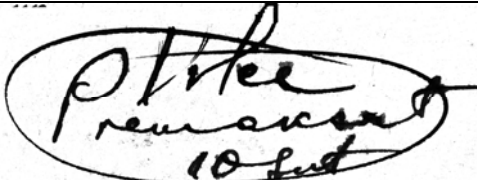
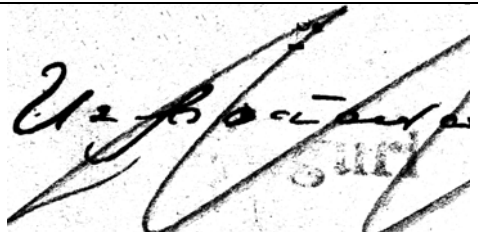
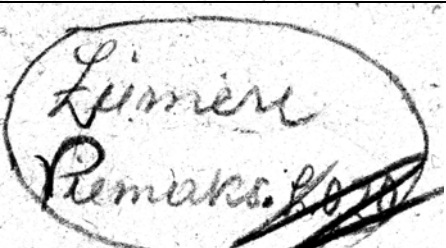
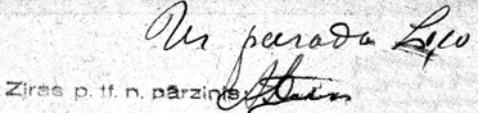
46.		
47.		
48.		
49.		
50.		
51.		
52.		

49:
Saka(Ulmaie)

55:
Tirza pag (Lizums)

53.		
54.		
55.		
56.		
57.		
58.		

59.		
60.		
61.		
62.		
63.		
64.		

65.		
66.		
67.		
68.		
69.		

VOOR U GELEZEN

Joop van Heeswijk
Jan Kaptein,
Olav Petri
Ruud van Wijnen

Deutsche Zeitschrift für Russland-Philatelie April 2009 ; Nr 90

In dit nummer de vijfde aflevering van de reeks artikelen over de stempels van Odessa. Deze keer beschrijft Thomas Berger de aantekenstempels en labels.

Het volgende artikel, geschreven door Nikolai Mandrowskij en Wladimir Tjukow, is een uitgebreid overzicht van de tijdelijke postkantoren in het tsarenrijk. Hierbij moeten we denken aan postkantoren bij tentoonstellingen, congressen. In 1901 werd in Riga een tijdelijk postkantoor geopend bij de tentoonstelling ter gelegenheid van de viering van 700 jaar Riga (afb. 1).

Er waren ook post- en telegraafkantoren, die alleen in een bepaald seizoen open waren: tijdens grote militaire manoeuvres, de legerkampen in de zomer en oefenterreinen. Ook in sommige 'toeristengebieden' waren tijdens het seizoen postkantoren. Binnen ons verzamelgebied was dat het geval in Assern, aan de Baltische Riviera (HBG 53), van mei 1910 tot april 1914. Daarna werd het een vast postkantoor. Verder waren er nog

Gerecenseerde tijdschriften of artikelen daaruit kunt u tegen porto- en/of kopieerkosten opvragen via de redactie.

Afb. 1 (collectie Ruud van Wijnen)

tijdelijke postkantoren op stoomschepen: sommige routes waren alleen in een bepaalde periode bevaarbaar.

Alexander Epstein laat een aantal 'vreemde' stempels uit de Eerste Wereldoorlog zien met o.a. stukken uit Estland en Letland, en hij vervolgt zijn artikelenserie over briefkaarten tarieven 1917-1923. Deze keer gaat het over de inflatieperiode (1922-1923). Het artikel van Juri Pawlow raakt ook aan ons verzamelgebied: 'Die Post der Sowjetischen Baltischen Flotte 1941-1945' (1^e deel Juli 1941-September 1942). De Marinepostafdeling Nr. 1002 was juli-augustus 1941 in Tallinn gevestigd. De bijdrage van Hans-Werner Reinboth gaat weer over de Sovjet postwaardestukken, nu de periode 1974-1977. Verder komen in dit nummer aan de orde: de nieuwe tarieven per 1 juni 2008, latere oplagen van Mi. 71, verzamelaars laten iets uit hun collectie zien, literatuur.

Lituania, Mitteilungsheft der Forschungs- gemeinschaft Litauen im BDPh e.V.

**December 2008, Nr. 29/30
en Mei 2009, Nr. 31**

In het dubbelnummer 29/30 vervolgt Wolf Röttger zijn overzicht van de Duitse veldpost tijdens de Eerste Wereldoorlog.

In hetzelfde nummer bespreekt Christoph von Lideiner de postgeschiedenis van Szameitkehmen. Verschillende plaatsen met deze naam lagen in het voormalige Oost-Pruisen: in Kreis Tilsit en in Kreis Heydekrug. Wel lagen alle plaatsjes in het district Gumbinnen, nu dus Litouwen.

In dit nummer ook een vervolg op het artikel over de Duitse veldpost 1915-1918. Wolf Röttger schreef hierover ook al in het vorige nummer. Bernhard Fels schrijft – soms met anderen samen – een aantal stukken over de filatelie van het moderne Litouwen: Postautomatisering, stempels, nieuwe frankeerzegels, uitgaven op FDC.

Ook laat hij –met Doniela- een aantal portvrije brieven zien uit het interbellum. Reden om ook eens naar mijn eigen collectie te kijken (afb. 2) Torsten Berndt bespreekt een aantal boeken, waaronder ‘Vorwärts zum Sieg!’ (auteur: Albert Pflüger), een prachtig boek over de geïllustreerde Sovjetveldpost tijdens de Tweede Wereldoorlog. Zoals de titel al doet vermoeden: vooral propaganda.

Lituania nummer 31 opent met een artikel over het gebruik van postzegels in de Mark-waarden in het Memelgebied. Op 16 april 1923 werd de Litas ingevoerd in het Memelgebied. Christoph v. Lindeiner beschrijft hier de gevolgen: flink wat verwarring. De postzegels in Marken mochten gebruikt, maar de omrekening werd door de koers van de Mark bepaald: de dagnotering bij de Deutschen Reichsbank. Erg ingewikkeld dus. In het artikel zijn veel brieven te zien met toelichting van het –omgerekende- tarief.

Bernard Fels beschrijft de ‘Notpakketkarte’, die tijdens de Tweede Wereldoorlog gebruikt werden in Litouwen. Verder schenkt hij aandacht aan de nieuwe uitgaven op FDC en een bedieningsfout van een moderne frankeremachine (101 cent als frankering). Martin Bechstedt doet verslag van de ledenbijeenkomst en de reis naar Litouwen in 2008.

Phillit 2008 ; No 48
2009 ; No. 49 en
2009 ; No. 50

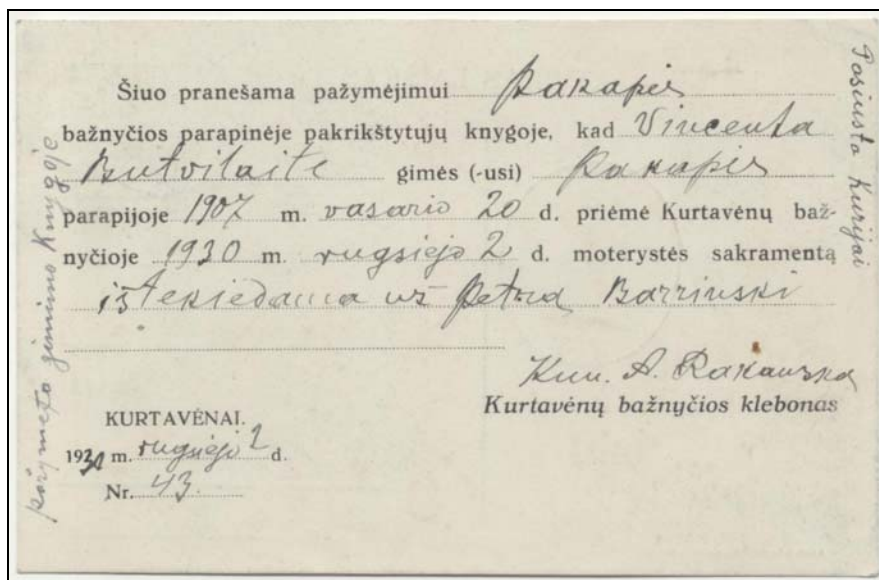
Ričardas Vainora (in nr. 48) vestigt de aandacht op de ‘virtuele’ bibliotheek van de Litouwse Nationale Bibliotheek, ook met oude filatelistische Litouwse bladen: www.epaveldas.lt.

In nr. 48 wordt aandacht besteed aan de Hermann Logsch (1909-2007) collectie. Delen van de collectie van deze bekende Litouwen specialist heb ik ook op Ebay voorbij zien komen. Er was dus (te) veel belangstelling voor. Antanas Jankauskas schrijft over vellen van de 4^e Berlijnse uitgave (nr. 48), de vellen van Mi. 215 en de opdrukken van 1922 (nr. 49), de luchtpostuitgave Mi. 220-223 (nr. 50)

In Phillit nr. 50 is een langer artikel opgenomen van Edmundas Liesis over

Afb. 2 (80 %)(collectie Jan Kaptein) Adres (ruwe vertaling Antanas Jankauskas) Zijne Eerwaarde Pakapė parochie priester In Pakapė Pašiaušės kantoor. Tekstzijde: Hierbij opgave certificaat in het Pakapė parochieboek van christenen dat Vincenta Butvilaitė geboren in Pakapė parochie 20^e februari 1907 ontving het sacrament van het huwelijk – 2^e of September 1930 geyrouwd met Petras Barrinski. Kurtavėnai parish priest A. Rakauskas

aantekenen in Kaunas: handgeschreven aanduidingen, stempels.

Jan Kaptein

Philatelia Baltica, Mitteilungsblatt der Forschungsgemeinschaft Lettland.
Nr. 128, november 2009.

In deze Philatelia Baltica een bonte afwisseling van een aantal mooie

“echte” poststukken en een aantal vervalste. Eerst het echte moois: een baarfrankering uit 1919 uit Gaujiena (Adsel), een in mei 1919 in Riga tijdens de bolsjewistische bezetting aangekende brief (natuurlijk door een verzamelaar gemaakt) met de Russische noodgelduitgave van 1915/18 en een brief uit 1939 naar Duitsland die niet alleen, zoals gebruikelijk, in Königsberg werd gecensureerd, maar ook in Riga werd geopend door de Letse douane. Die plakte de brief ook

weer dicht met een bruine strook en zette er het negatiefstempel “Rigas Muita Kassa Nodāļa” op. Dan het geknutsel en gepruts van lieden die iets “moois” maken (om dat voor veel geld te verkopen): een briefkaart van 12 santimu met een bijgeplakt opdrukzegel van 2 sant. uit de Invalidenserie van 1924, waarbij de vervalser moest prutsen aan de twee verschillende stempels, een vals olympiade machinestempel uit 1939/1940, het dagtekeningstempel van Bormāņi uit de jaren 30 dat nog steeds gebruikt wordt en een portvrije veldpostbrief van Essen naar Letland. Die werd weliswaar uitvoerig op Ebay beschreven, maar het verhaal klopte van geen kanten en de koper tuinde er voor liefst € 41,56 in. Literatuur “ter leringhe ende vermacke”.

Ondertussen verschenen drie nieuwe “Studienmanuskripte”:

Deel 12 “Die Werbestempel von Lettland 1936-1940” door Juris Mors. 96 pagina’s, € 20,00.

Deel 13 “Zur Geschichte der Wapenmarken”, door Karl-Heinz Baars. 88 pagina’s, € 20,00.

Deel 14 “Latvia: Postage due Markings Used by Traveling Post Offices”, Vesma Grinfelds. 12 pagina’s, € 3,00

Te bestellen bij Harry von Hofmann Verlag, Hartmutkoppel 2, 22559 Hamburg, Duitsland.

Ruud van Wijnen

Rossica Fall 2009, No. 153

Deels in kleur, deels zwart-wit ligt de Rossica 100 blz. dik voor me. In dit nummer wordt veel aandacht gegeven aan het 80-jarig bestaan van het blad. Voorzitter Gary Combs treedt af als voorzitter en somt op wat er allemaal tot stand is gebracht, o.a. veel digitale zaken die ook voor onze hobby steeds belangrijker worden. Verder toont het blad een tendens die ook bij vergelijkbare bladen zichtbaar is, namelijk dat de Grote Issues op het specialistengebied wel uitgezocht zijn of lijken en dat men nieuwe gebieden verkent, of soms erg specialistisch de materie aan het uitdiepen is.

Ook is er in toenemende mate sprake van artikelen over de achtergronden van bepaalde uitgaven of zegels. Ged Seiflow beschrijft plaatnummers bij opdrukzegels van communistisch Rusland begin jaren '20 van de vorige eeuw. Vladimir Venets bespreekt typen bij postwissels en variaties daarbinnen uit het oude Rusland Maar liefst 24 blz. tonen het wel en wee van de jubileumexpositie van Rossica in Santa Clara met veel humor en nog veel meer foto's. Het aardige van dat laatste is dat je bekende namen nu kunt koppelen aan gezichten en kleding. Het was een filatelistisch hoogstandje bij de expo, tevens een show van enorme inzet en samenwerking (want uiteraard ging van alles en nog wat mis), van gezelligheid. Er is honderden kilometers gesleept met kaders en uiteindelijk was alles gereed op het allerlaatste moment. Zo'n inzet is iets dat duidelijk een uniek gebeuren is, dit kan niet elke 2 jaar of zo. Foto's, zouden wij ook eens moeten doen n.a.v. Geldermalsen of de Postex. Vesma en Dzintars Grinfelds waren actief op ons Baltische gebied met luchtpost Letland en de Letse 3-sterren postzegels: gouden medailles! William Moskoff en Carol Glyde vertellen over de vooroorlogse voorlopers van de latere Berjozjkawinkels, waar men tegen goed geld schaarse buitenlandse goederen kon krijgen. Deze winkels, destijds Torgsin geheten, komen in de vorm van reclameteksten voor op briefkaarten. Georg Werbizky komt met allerlei fouten op opdrukzegels uit de Burgeroorlog. John Myke brengt zaken op ons gebied, namelijk stomme stempels uit de Eerste Wereldoorlog, maar leest u door, want er komt meer op dit gebied. Nikolaj Sorokin toont vignetten, gewijd aan de expositie in 1915 van buitgemaakt oorlogsmaterieel. Dat zie je steeds meer: aandacht voor belendende percelen: ansichten, cinderella's. Mirsky en Waterman vinden altijd nieuwe plaatfoutjes op sovjetzegels, deze keer 7 blz. Moskoff en Gayle bespreken de tekst van een liedje dat op een oorlogspoststuk afgebeeld stond. Voor mij een nieuwe naam, Joseph Geraci, vertelt iets over een poststuk uit de tsarentijd waar een « ptt label » op zit dat aangeeft dat geprobeerd is het poststuk af te leveren enz. enz. In het artikel staat in vertaling wat de UPU afspraken waren t.a.v. onbestelbare

post. Arnold Levin leverde 18 blz. aanvullingen op zijn publicaties over mute cancels uit de eerste Wereldoorlog. Daarbinnen uiteraard Baltische voorbeelden. Ik ken de publicaties niet, bezit nauwelijks dergelijke cancels en kan niet zeggen of de nieuwe vondsten spectaculair zijn. Maar de Balten zijn vertegenwoordigd, naast vele gouvernements buiten ons belangstellingsgebied. In kleur zijn bij een artikel van Seiflow de plaatnummers afgebeeld van de wapenzegeltjes van het oude Rusland 1908-1912. Ja, en dan loop je weer tegen een ander specialisme op waarvan je al lezend denkt: Waar komt dat toch allemaal vandaan?!, aangetekende post uit Odessa tot 1917, inclusief aantekenstrookjes, pagina na pagina. John Myke vertelt over gemengde frankeringen van zemstvozegels met Romanov jubileumzegels. Dat schijnt een zeldzaam iets te zijn. Van heel vroeger herinnert zich menigeen nog dat op een ansicht maximaal 5 woorden anders dan afzender e.d. geschreven mochten worden. Alexander Epstein brengt een artikel, met citaat uit UPU afspraken, over drukwerk en felicitatiekaarten uit de periode 1900-1918, met afbeeldingen, tariefszaken voor liefhebbers en allerlei wetenswaardigheden. Tot slot, bezoek eens de Rossica site. Er is literatuur te koop, ook op dvd. Doen!

Olav Petri

Internet en de filatelie van het Baltische gebied

Min of meer toevallig –op zoek naar informatie over Këmeri- kwam ik de site tegen van Phila : philately in Lithuania . news and events . catalogs Het –aan de site verbonden- tijdschrift Lithuanian Philately Review –digitaal dus- is via het archief te downloaden als pdf-bestand. In het Litouws, maar met mooie afbeeldingen. Via ‘resources’ kan men naar ‘auctions’ met de resultaten van de afgelopen veilingen van Cherrystone (met heel veel mooie afbeeldingen). Ook te downloaden als pdf-bestand. Aanbevolen.
www.phila.lt

Jan Kaptein

Te koop aangeboden door Ruud van Wijnen:
 telefoon 026-3513484 of mars-ruts@planet.nl

Letland – complete vellen.

1. Mi. II. Kaart H 17.
Dorbiany ongetand, plaat I
80,--
2. Mi. II. Kaart N 19.
Beisagola ongetand, plaat II
Gemengde kaart
120,--
3. Mi. II Kaart M 18.
Szawle, getand, plaat I
80,--
4. Mi. II en II (12x) Kaart P 19.
Poniewiez, ongetand, plaat II
Gemengde kaart
160,--
5. Mi. I II Kaart R 18.
Rakischki, getand, plaat II
Geheel zwarte kaart
250,--
6. Vervalste kaart O 16.
Bausk, ongetand.
50,--
7. Mi. 40 en 41
Gedrukt op biljetten van 10 mark.
130,--
8. Mi. 53x
Gedrukt op biljetten van
10 roebel, roze papier.
100,--
9. Mi. 279+280
2 vellen van 50 zegels.
70,--
10. Mi. 3
Loketvel van 100 zegels,
middenin getand.
60,--

Documenten en literatuur.

11. 1894
4% Obligatie van 125 goudroebel
in de Riga-Dwinsk spoorlijn.
12,--
12. 1862
Fahr-plan Riga-Dünaburger
Eisenbahn. Gültig vom 7. Novem-
ber 1862 ab. (Beilage zu Nr. 258
der Rigaschen Zeitung). Formaat:
59x49 cm).
Gedrukt in der Müllerschen
Buchdruckerei in Riga.
Gevouwen en kleine inscheurin-
gen
25,--

13. 1839
Keizerlijke oekaze over de af-
stand van het poststation Olai van
Riga en Mitau.
12,--
14. 1929
Illustrierter Katalog der Brief-
marken Lettlands Ed. Schneider
50,-- (3de uitgave. Ingebonden.)
15. 1936 Schneiders Illustrierter Ka-
talog der Briefmarken Lettlands.
4de uitg.
65,--
16. 1948 Philatelist Association
« Baltia », catalogus 1948-1949.
16—
17. ?
Latvijas Pastmarku Katalogs.
Uitg. "Vaidava", Nebraska, V.S.
10,--
18. 1963 Latvijas Pastmarku Osv.
Priede, Australië
18,--
19. 1979
The Stamps of Latvia. Stereo
stamps
10,--
20. 1930-1933 Latfil nummers 28
t/m 42.
30,--
21. 1926 Programmaboekje bij het
6de zangfestival in Riga.
12,--
22. 1940
Lets spoorboekje.
Vilcienu, autobusu, tramvaju,
kuģu liniju saraksts
18,--
23. 1943
Führer durch Riga
17,--

Filatelistisch

24. 1929
Per post verzonden affiche
"Ozolnieka meita" (37x55 cm)
Mi. 117. STENDE -5.11.29
10,--
25. 1942 Vijf aangetekende enve-
loppen van de Ostland Öl-
Vertriebs-G.m.b.H. naar Riga met
Ostland-opdrukken van
20, 25, 30, 40 en 60 Pfennig,
3 versch. tarieven. Onhandig gro-
te enveloppen, ca. 25x35 cm.
40,--
26. Letland: 39 poststukken met
versch. piemaksat stempels
225,--

Estland:

1962 Eichenthal catalogus. Fraai
exemplaar.
45,--

Bij de achterzijde

Een kaart uit de collectie van Olav Petri: 'Litauen, O. Pruisen en Noord Gouv. Gen. '.

Er is niet bekend uit welk jaar deze kaart is. Als we echter naar de kaart kijken, zien we dat deze uit een heel bepaalde periode is: Memel is Duits, Polen is van de kaart verdwenen en Warschau ligt in het Duitse Gouvernement-Generaal. Het Vilnius-gebied hoort nu bij het nog onafhankelijke Litouwen.

